

Μακεδονικά

Τόμ. 2

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

1941-1952

ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
1953

Σύμμεικτα λαογραφικά εκ Ρουμλουκιού

Θ. Παπαθανασίου

doi: [10.12681/makedonika.9260](https://doi.org/10.12681/makedonika.9260)

Copyright © 2016, Θ. Παπαθανασίου

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παπαθανασίου Θ. (2017). Σύμμεικτα λαογραφικά εκ Ρουμλουκιού. *Μακεδονικά*, 2, 346–384.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.9260>

ΣΥΜΜΕΙΚΤΑ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΕΚ ΡΟΥΜΛΟΥΚΙΟΥ¹

Α'. ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

1. Τὰ οὐράνια ἀν'χτά.

Ἄποψι πιδιά θὰ σᾶς πῶ ἓνα παραμῦθ². Μὰ αὐτὸ δὲν εἶνι σὰ δ' ἄλλα τὰ παραμύθια. Αὐτὸ γίν'κιν ἰδῶ στοὺν χουργιό μας.

Μπροστὰ ἀπὸ πουλλὰ χρόνια, μπουρεῖ κ' ἱκατό, ζοῦσιν ἰδῶ στοὺν χουρ-γιὸ ἓνας ποὺ νουμάζουνταν Τζαχείλας. Τώρα θὰ μὴ ρουτῇσι γιατί τοὺν εἶπαν Τζαχείλα. Ἀκοῦσι γιατί.

Πρῶτα πρῶτα πρέπ' νὰ ξέρ'τι πὼς ξημέρουμα γιὰ τὰ Φῶτα, κουδὰ τὰ μισάν'χτα, ἀνοίγ'ν τὰ οὐράνια κι ὅπχοιους κείν' τ'ν ὥρα εἶνι ξυπνητός, ὅ,τ' χαλέψ' ἀπ' τοὺν Θιὸ θὰ τ'ς τοῦ δῶσ'.

Ἔτσ' τοὺν λοιπὸν κι οὐ Γιώρς (Ἄ! Ἀστίησα νὰ σᾶς πῶ πὼς ἦταν φτουχός) ἔκαμι τ'ν ἀπόφασ' νὰ κάτσ' νὰ καρτιρέσ' τὰ μισάν'χτα. Μὰ δὲ βόρσι νὰ βασταῖ κὶ κεῖ π' κάθ'δαν κι καρτιροῦσιν πουκ'μήθ'κιν. Ὅδας ξύπνησιν κ' εἶδιν νὰ εἶνι ἀκόμα τὰ οὐράνια ἀν'χτά, «Θέ μου, λέει, δῶ μ' χίλια...», δὲ βρόφτασι νὰ πῇ «γρόσια» κὶ τὰ οὐράνια σφάλλ'σαν. Κ' ἔτσ' τοὺν ἀπόμ'ναν μόναχα τὰ τρανὰ τὰ χεῖλια κι τοῦ παρανούμ' Τζαχείλας.

2. Ἡ δικουχτούρα.

Τοῦ γλ'έπιτι αὐτὸ τοῦ π'λί, π' τοῦ λέμι δικουχτούρα; Ξέρ'τι γιατί νουματίσκιν ἔτσ'; Ἀκοῦσι.

Μιά βουλὰ κ' ἓνα γιρὸ ἦταν δυὸ ἀδέρφια, ἓνα πιδὶ κ' ἓνα κουρίτσ'. Αὐτὰ τὰ δυὸ ἀγαπχιούδαν τόσου, ποὺ δὲ λείτι. Καμμιὰ βουλὰ δὲ χαλνοῦσι τοῦ ἓνα τοῦ χατῆρ' ἀπ' τ' ἄλλου. Καμμιὰ βουλὰ δὲν εἶπι τοῦ ἓνα στ' ἄλλου κακιά κουβέντα. Ἔτσ' πιρνοῦσαν τὰ χρόνια κι τράνιβαν κι τὰ δυὸ οὔλου μὴ ἀγάπ'.

Μὴ τὰ χρόνια τοῦ πιδὶ γίν'κι γιὰ παδρειά. Βρέθ'κι τοῦ λοιπὸν ἀποῦ

---

¹ Οὕτως, ὡς γνωστόν, καλεῖται ἡ μεταξὺ τῶν ποταμῶν Λουδίου καὶ Ἀλιάκμονος χώρα, τῆς ὁποίας ὅλα τὰ χωρία εἶναι ἀμιγῆ ἑλληνικά.

ἄλλου χουργιό ἓνα κουρίτσ', ἔκαμαν τοῦ γάμου κὶ ζοῦσαν καλὰ κ' οἱ τρεῖς. Μὰ τώρα, 'πειδὴς κ' ἦταν δυὸ κουρίτσια μέσ' στοῦ σπίτ', μοιράσ'καν κὶ τὰ χουζμέτια κὶ τὰ καμναν μὲ τ'ν ἀράδα. Τῇ μιᾷ τ' μέρα τὰ καμνὶ τοῦ ἓνα τοῦ κουρίτσ', τ'ν ἄλλ' τ' μέρα τὰ καμνὶ τοῦ ἄλλου. 'Ὡς ἰδῶ πάνταν καλὰ. Μὰ ἔλα ποὺ ἡ νύφ' ἀχίρ'σι νὰ μὴ γλ'έπ' μὲ καλὸ μάτ' τ'ν ἀδραδέρφ'. Γιατὶ οὐ ἄδρας τ'ς ἀγαποῦσιν αὐτὴν σὰ γ'ναῖκα τ', μ' ἀγαποῦσι κὶ τ'ν ἀδερφή τ' σὰ βρωῖτα. Κάθι μέρα τοῦ λοιπὸν τηροῦσι νὰ βρῇ κὶ μιὰ κατηγόργια νὰ δ'πῇ στοὺν ἄδρα τ'ς γιὰ τ'ν ἀδιρφή τ', πότι πὼς ἄφ'κιν ἀφουκάλ'του τοῦ σπίτ', πότι πὼς τσάκ'σιν ἓνα καυκί, πότι πὼς δὲν ἔπλυν' καλὰ τὰ μ'σούρια, καθὼς κὶ πούλλες ἄλλες.

Τοῦ καῦμένου τοῦ κουρίτσ' ἤγλιπιν τοὺν ἀδιρφό τ' σικλιδ'σμένουν κάθι βράδ' ἀπ' τ'ς κατηγόργις π' τοὺν ἡλιγιν ἡ γ'ναῖκα τ', μὰ δὲν ἤθιλι κὶ αὐτὸ νὰ τοὺν πικράν' κὶ γιὰ ταύτου μούλουνιν.

Ἡ νύφ' ὅσου πιρνοῦσιν οὐ κίρὸς, κὶ οὐ ἄδρας τ'ς δὲ δ' μάλουνιν τ'ν ἀδιρφή τ', τ'ν ἔρχουσαν νὰ σκάσ' ἀπ' τοῦ κακὸ τ'ς, γιατί δὲν εἶχιν καλὴ καρδιά. Μιὰ μέρα τοῦ λοιπὸν ποὺ εἶχιν ἀράδα ἡ ἀδιρφή, ὅδας ζύμουσιν τοῦ ψουμί, ἔφκιασι δικουχτῶ πλαστὰ κὶ τὰ φούρνισιν. Ἡ νύφ' ἀπ' δ' κακία τ'ς πααίν' κρυφὰ κρυφὰ κὶ κλέφτ' ἓνα πλαστό. Σὰ βῆγι τοῦ κουρίτσ' νὰ ξιφουρνίσ' τοῦ ψουμί, γλέπ' π' τ'ν ἔλ'πιν ἓνα πλαστό.

Φουνάζ' τ' νύφη τ'ς κὶ τ' λέει :

— Γιατί, κόρ', λείπ' ἓνα πλαστό; Ἰγὼ ζύμουσα δικουχτῶ.

— Ψέματα λές, λέει ἡ νύφ', δικαφτὰ ζύμουσις.

— "Οχ'! δικουχτῶ!

— "Οχ'! δικαφτὰ!

Στοὺν γαβγᾶ ὅπ'αν' τσακώθ'καν 'ποὺ τὰ μαλλιά, δάρθ'καν, ματώθ'καν κὶ τοῦ κουρίτσ' ἔπισιν στοῦ στρωῶμα.

'Ὅδας γίν'κιν καλὰ, εἶδι κὶ ἀπούειδι π' δὲν ἦταν ζουῇ αὐτὴ μὲ τ' νύφη τ'ς κὶ παρακαλοῦσι μέρα νύχτα τοὺν Θιὸ νὰ δ' γλυτώσ' ποὺ τὰ βιάσανα. Οὐ Θιὸς τ'ν ἀλ'πῆθ'κιν κὶ τ'ν ἔφκιασιν δικουχτούρα. Μὰ γλέπιτι κὶ ὡς τὰ σήμερα ἀκόμα δὲν ἀστόησιν νὰ φωνάζ' πὼς τὰ πλαστὰ ἦταν δικουχτῶ-δικουχτῶ-δικουχτῶ.

3. Τ'ς μοίρας τοῦ γραφτό.

Σὶ κάθι πιδὶ π' θὰ γινν'θῇ, ἀπ'αν' στ'ς τρεῖς τ'ς μέρις τοῦ βράδ' τὰ μισάν'χτα πααίν'ν οἱ Μοῖρις νὰ τοῦ μοιράν'ν. Αὐτὲς εἶνι τρεῖς κὶ καθιμιά λέει τοῦ δικό τ'ς. Κεῖν' τ'ν ὧρα ὀπχοιους εἶνι ξυπνητός, μπουρεῖ ν'ἀκούσ' τί λὲν οἱ Μοῖρις. Μὰ πάλι δὲ βουρεῖ νὰ τ' ἀκούσ' ὀπχοιους κὶ ὀπχοιους. Πρέπ' νὰ 'νι γινν'μένους τοῦ Σαββάτου τὰ μισάν'χτα.

Μιὰ βουλὰ τοῦ λοιπὸν μιὰ τέτχοια μαμμή, ἱκεῖ ποὺ ἦταν πισμέν'

δίπλα σδ' κούνια π' τοῦ πιδί, ἄκ'σιν μέσ' τ' σκουτίδα κάτ' κουβέντις. Βάν' αὐτὶ καλό, κὶ νὰ τί ἔλιγαν.

— Ἰγὼ τοῦ δίνου μουρφιά! εἶπιν ἡ πρῶτ'.

— Θὰ γίν' πουλὺ ἔξυπνου! εἶπιν ἡ δεύτιρ'.

— Θὰ πιθάν' σ'μὰ σὶ νιρό, εἶπεν ἡ κατουπ'νή, σὰ βατήσ' τὰ δώδικα.

Τοῦ ταχὺ ἡ μαμμη ἀφηγήθ'κιν στὰ γουν'κά ἅπ' τοῦ πιδὶ τὰ λόγια ποὺ εἶπαν οἱ Μοῖρις. Γιαταύτου τὰ γουν'κά τ' τοῦ τράνιβαν οὕλου κὶ μὶ τ' λαχτάρα.

Τοῦ πιδὶ ὅσου τράνιβιν ἄλλου τύσου γένουσαν ὁμουρφου κ' εἶχιν κὶ μιὰ ἔξυπνάδα π' δὲ λείπει.

Ὅδας γίν'κιν ἔντικα χρονῶ, τὰ γουν'κά τ' ἔβαλαν κ' ἔχ'σαν τρου-γύρ' στοὺ σπὶτ' ῥ'λὸν τοίχουν, ἔβαλαν πόρτα σιδιρένια κὶ τ' σφαλνοῦσαν μὶ κατίνα, σφάλλ'σαν κὶ τοῦ πηγὰδ', ποὺ ἦταν στ'ν αὐλὴ μὶ πέτρις κὶ ἀσβέστ' κὶ τοῦ φύλαγαν τοῦ πιδὶ νὰ μὴ βγῇ ὄξου π' τοῦ δοίχου. Κ' ἔτσ' ἔλιγαν μὶ τοῦ νοῦ τ'ς πῶς θὰ τοῦ γλυτώσουν.

Μὰ ὅδας ἔφιξιν ἡ μέρα ποὺ τοῦ πιδὶ χάλ' νὰ πατήσ' τὰ δώδικα, σ'κώθ'κιν ταχὺ ταχύ, νίφ'κιν κὶ βγῇκιν στ'ν αὐλὴ νὰ σιργιανίσ'. Πῆγιν ὡς δ' ὁρτα, τήρ'σιν ποὺ ἦταν κατινουμέν', γύρ'σιν πάλι πίσου ὡς τοῦ σπὶτ', κὶ ξαναβγαίνουδας πάει κ' ἔκατσιν ἅπ'αν' στοὺ πιζούλ' ποὺ εἶχαν φκιάσ' μὶ τ'ς πέτρις ἅπ'αν' στοὺ πηγὰδ' ὅδας τοῦ σφάλλ'σαν. Τόμ' ἔκατσιν ἱκεῖ ἅπ'αν' ξιψύησιν. Ἡ Μοῖρα τ' τό σπρουχνι νὰ πάη νὰ πιθάν' σ'μὰ σὶ νιρό.

Β'. ΕΥΤΡΑΠΕΛΟΙ ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ

1. Τ' διαβόλ' τοῦ μάτ'.

Τοῦ βαλιὸ τοῦ γιρὸ οἱ ἀνθρώπ' ἰδῶ στὰ χουργιά μας ἦταν πουλὺ πίσ' ἅπ' τοῦ γρόζμου. Πουλλὰ πράματα διπ δὲ δά ἔξιναν.

Μιὰ βουλά ἔνας χουργιανὸς πααίνουδας γιὰ τοῦ χουράφ', εἶδιν μέσ' τ' μέσ' στ' βεῖλιδ'κ' τ' στράτα ἔνα ρουλόϊ ἀν'χτό. Σὶν ἔσκυψιν κ' εἶδιν πῶς δούλιβαν οἱ μηχανές τ', τοὺν ἔπχιασιν φόβους. Κουσέβουντας γυρνάει στοὺ χουργιὸ κὶ τὰ μολουγάει τ'ς χουργιανοί. Μὰ κὶ ἅπ' αὐνοὶ κανένας δὲν ἤξιριν νὰ τοὺν πῇ τί ἦταν αὐτό. Τότες μαζώνουδι καθόσ', πααίν'ν στοὺ Γιάνν' τοὺν Ἀγροίκου, τοὺν βαίρν'ν κὶ ὄλ' μαζὶ πααίν'ν στοὺ δόπου, ποὺ ἦταν τοῦ ρουλόϊ. Σὰ δού εἶδαν, ὄλ' μαζὶ ρώτ'σαν.

— Ἀρὲ Γιάνν', τί εἶν' αὐτό;

Γουνάτ'σιν οὗ Γιάνν'ς, τοῦ τηράει ἀποὺ δῶ, τοῦ τηράει ἀποὺ κεῖ, κὶ λέει τ'ς χουργιανοί.

— Ἐ! ρέ, διπ χαϊβάνια εἰσι! Δὲ γατάλαβέτι ἀκόμα τί εἶν' αὐτό; Αὐτὸ εἶνι τ' διαβόλ' τοῦ μάτ'!

Σὰν ἄκ'σαν αὐτὸ οἱ χουργιανοὶ ἄρπαξαν πέτρις κὶ τὸ 'καμαν χίλια κουμμάτια.

2. Κάτ' ἦταν.

Μιά βουλὰ ἕνας χουργιανὸς πααίνουδας γιὰ δ' πολυτεία εἶδι μέσα σ' ἕνα τράφου ἕνα ἀμάξ τ σακ'σμένον. 'Πειδῆς δὲ βουροῦσι νὰ καταλάβ' τί ἦταν αὐτὸ τοῦ πρᾶμα, γυρνάει πίσου στοῦ χουργιό, παίρν' τοῦ Γιάνν' τοὺν 'Αγροίκου κὶ τοὺν φέρν' σὶ κείνου τοῦ μέρους.

Σὰ βῆγαν κουνᾷ στ' ἀμάξ', ρουτάει οὐ χουργιανός.

— 'Αρὲ Γιάνν', τί λὲς ἰσὺ νὰ ἦταν αὐτό;

Πααίν' οὐ Γιάνν'ς σ'μὰ στ' ἀμάξ', τηράει τ'ς τρουχοί, τηράει τοὺν οὐρμό, σ'λοῖέτι καθόσου, κ' ὕστιρα γυρνάει στοῦ χουργιανό τ' κὶ τοὺν λέει :

— Μώρ' διπ χαζοὶ εἶστι οὗλοι σας! Αὐτὸ δὲ ξέρ'ς τί εἶνι; Αὐτὸ ποὺ γλέπ'ς ἰδῶ, κάτ' ἦταν, κὶ κάτ' τὸ 'φαγιν κὶ ἀπόμ'ναν μόναχα τὰ κόκκαλά τ'.

Γ'. ΠΡΟΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑΙ

"Αν κοκκίνισῃ τ' αὐτί σου, σημεῖον ὅτι γίνεται λόγος γιὰ σένα μᾶλλον ἐπὶ κακῷ.

"Αν χυθῇ ρακή, σημεῖον ὅτι θὰ γίνῃ φιλονικία· γι' αὐτὸ πρέπει νὰ χύσῃς νερὸ ἐπάνω.

"Αν τὸ ψαλίδι μείνῃ ἀνοιχτό, σημεῖον ὅτι ἡ κακογλωσσιὰ εἰς βάρος σου αὐξάνει.

"Αν σὲ τρώγ' ἡ μύτη σου, σημεῖον ὅτι ὑπάρχει φόβος νὰ σὲ ξυλίσουν.

"Αν σὲ τρώγ' ἡ παλάμη σου ἢ δεξιὰ, σημεῖον ὅτι θὰ πληρώσῃς, ἂν ἡ ἀριστερά, θὰ εἰσπράξῃς.

"Αν ἀνάψῃ τὸ μάγουλό σου τὸ δεξιό, σημεῖον ὅτι σὲ ἐπαινοῦν, ἂν τὸ ἀριστερό, σὲ κατηγοροῦν.

"Αν παίξῃ τὸ μάτι σου, σημεῖον ὅτι θὰ ἰδῇς φίλον σου ἢ θὰ ἔχῃς καλὰς εἰδήσεις.

"Αν καθήσῃ ἐπάνω σου ἀλογόμυγα, σημεῖον ὅτι θὰ σ' ἐπισκεφθῇ γνωστός ἢ φίλος.

"Αν εἰς ἐπίσκεψιν, ποὺ θὰ κάμῃς, τοὺς ἐπιτύχῃς στὸ τραπέζι, σημεῖον ὅτι σὲ ἀγαπᾷ ἡ πεθερά σου.

"Αν συνθηίξῃς νὰ γλύφῃς τὸν τένιζερε τοῦ φαγητοῦ, ὑπάρχει φόβος νὰ βρέχῃ σὶ γάμο σου.

"Αν δῇς στὸ ὄνειρόν σου πεθαμένον, περίμενε νὰ ἰδῇς ἀπόντα φίλον.

"Αν γυρίσῃ ἀνάποδα τὸ παπούτσι ἢ ἡ παντούφλα, προμηνύει ἀσθένειαν ἢ καὶ θάνατον.

"Αν τρώγων ἀφήσης τὴν τελευταίαν βουκιά σου, ὑπάρχει φόβος νὰ σὲ ἀφήσῃ ἡ τύχη σου.

"Αν ἡ ὄρνιθα τινάξῃ τὰ φτερά της ἐμπροστί σου, θὰ ἔχῃς καλὰς εἰδήσεις.

"Αν δώσης εἰς ἄλλον σαπούνι, ὑπάρχει φόβος νὰ μαλλώσῃτε.

"Αν σταυρώνης πρὸ τοῦ στήθους τὰ χέρια σου, ὑπάρχει φόβος νὰ κλείσῃς τὴν τύχην σου.

"Αν σιὸ φλυτζάνι τοῦ καφέ σχηματισθοῦν φροῦσκες, σημεῖον ὅτι θὰ πάρῃς χρήματα.

"Αν ἀπὸ τὸ φλυτζάνι σου χυθῇ χωρὶς νὰ τὸ θέλῃς καφές, ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ πάρῃς χρήματα.

"Αν φορέσῃς κάλιστα ἀπὸ τὴν ἀνάποδη, δὲν φοβᾶσαι νὰ σὲ πιάσῃ μάτι ἢ τὰ μάγια.

"Αν τὸ ξύλο, ποὺ καίεται σιὸ τζάκι, πετᾷ σπίθες, σημεῖον ὅτι θὰ αὐξήσῃ ἡ περιουσία σου.

"Αν περνώντας ἀπὸ κάπου σκαλώσῃ τὸ φρόρεμά σου, σημεῖον ὅτι κάτι χρεωστέϊς ἔκεῖ.

"Αν σοῦ κόψῃ τὸ δρόμο λαγός, ὑπάρχει φόβος νὰ σοῦ συμβῇ κάτι δυσάρεστο.

"Αν, ἐνῶ ὁμιλεῖς, συμβῇ νὰ πταρнисθῇς, σημεῖον ὅτι τὰ λεγόμενα εἶναι ἀληθῆ.

"Αν, ἐνῶ ράβεις, κομποδεθῇ ἡ κλωστή σου, σημεῖον πὼς θὰ ζήσῃς πολλὰ χρόνια.

"Αν ἀπὸ τὸ ἴδιο πισκίρι σκουπισθοῦν συγχρόνως δύο, ὑπάρχει φόβος νὰ φιλονικήσουν.

"Αν ἓνα ἐπισκέπτην θέλῃς νὰ τὸν διώξῃς γρήγορα, ρίξε τρία σφυριά ἀλάτι στὴ φωτιά.

"Αν τὴν Πρωτοχρονιὰ εὖρῃς τὸν παρᾶν εἰς τὴν βασιλόπιττιν, σημεῖον ὅτι θὰ ἔχῃς ἐπιτυχίαν ὅλον τὸν χρόνον.

"Αν ὁ καιρὸς τὴν ἡμέραν τῆς πλύσεως τῶν ἀσπρορρούχων εἶναι χαλασμένος καὶ διορθωθῇ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ἀπλώματος αὐτῶν, τοῦτο σημαίνει ὅτι ὁ νοικοκύρης ἐκείνου τοῦ σπιτιοῦ ἀγαπᾷ τὴν γυναῖκα του.

"Αν σιὸ στίτι βρεθοῦν ροῦχα κομματιασμένα ἀπὸ ποντικόν, σημαίνει ὅτι κάτι ἔχει κλαπῇ ἀπὸ τὸ στίτι.

"Αν τὰ μάτια τοῦ πεθαμένου μένουν λιγάκι ἀνοιχτά, σημεῖον ὅτι περιμένει καὶ ἄλλον τοῦ σπιτιοῦ.

"Αν ἡ ὄρνιθα γεννήσῃ αὐγὸ μικρότερον καὶ τῆς περισσότερᾳς, κάτι κακὸ πρόκειται νὰ συμβῇ σιὸ στίτι ἐκεῖνο καὶ πρὸς ἀποτροπὴν αὐτοῦ τὸ αὐγὸ αὐτὸ πηγαίνουν καὶ τὸ σπάζουν εἰς ἓνα σταυροδρόμι.

Ἄν πετάξῃ κοντά σου χαμπαριτζῆς,¹ θὰ πάρῃς ἐπιστολὴν ἢ καλὰς εἰδήσεις.

Ἄν κοντά στὸ σπῖτι ἢ ἐπάνω εἰς τὴν στέγην λαλήσῃ κουκκουβάγια, προμηνύει κάτι κακόν· ἐὰν δὲ ὑπάρχῃ ἐκεῖ ἀσθενής, θάνατον.

Τὸ αὐτὸ προμηνύεται καὶ ὅταν σκύλλος συμβῇ νὰ οὐρλιάζῃ εἰς τὴν αὐλήν.

Ὅταν κινήσῃ κανεὶς γιὰ ταξίδι, ἔξω τῆς θύρας χύνουν νερὸ ὀπίσω του, γιὰ νὰ γυρίσῃ γρήγορα καὶ νὰ μὴ συναντήσῃ ἐμπόδια στὸν δρόμον του.

Μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου δὲν δανεῖζουν οὔτε ξύδι οὔτε προζύμι, διότι τὸ ξύδι χαλάει, τὸ δὲ προζύμι, διότι ὑπάρχει φόβος μὴ τὰ ξυνίσουν μὲ τὴν γειτονιά.²

Τὴν Τετάρτην καὶ Παρασκευὴν δὲν κόβουν τὰ νύχια, τὴν δὲ Κυριακὴν δὲν λούζονται, διότι δὲν προκόβουν.

Τὸν Μάρτιον, ὅταν ἔρχονται τὰ χελιδόνια καὶ οἱ πελαργοί, δὲν πρέπει ν' ἀκούσῃ κανεὶς τὴ φωνή τους τὸ πρωῒ, πρὶν προγευματίσῃ, διότι κατὰ τὴν δοξασίαν θὰ τοὺς «τσακίσῃ» καὶ θὰ πάθουν κακό.

Ἡ αὐτὴ δοξασία ὡσαύτως ἐπικρατεῖ καὶ διὰ τὸ λάλημα τοῦ κούκκου κατὰ τὸν Μάιον.

Ὅταν ὁ ψυχορραγῶν τυραννῇται ἐπὶ πολὺ, ρίπτουν ἐπάνω του φόρεμα ἀγαπητοῦ, ἀλλ' ἀπόντος προσώπου, διὰ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τῆς τυραννίας τοῦ ψυχορραγήματος.

Τὰ παιδιὰ, ὅταν ἀλλάζουν δόντια, τὰ ρίπτουν ἐπάνω εἰς τὴν στέγην τοῦ σπιτιοῦ, ἀφοῦ προηγουμένως εἰποῦν τρεῖς φορὰς· «Νά! κράνο κοκκαλένιο καὶ δό μου σιδηρένιο».

Τὰ κουφέτα, πού θὰ μαζέψῃς κατὰ τὴν ὥραν τῆς στέψεως, ἂν τὰ βάλῃς τὸ βράδυ κάτω ἀπὸ τὸ μαξιλλάρι σου, θὰ σοῦ φέρουν μέσα στὸ χρόνον καλὸ γοῦρι.

Ἀπὸ τὰ κόλλυβα τοῦ Σαββάτου τῶν Ἁγίων Θεοδώρων ἂν βάλῃς ὀλίγα σπυριὰ κάτω ἀπὸ τὸ μαξιλλάρι σου, θὰ σὲ κάμουν νὰ δῇς στὸ ὄνειρό σου τὸ πρόσωπον, πού προορίζεται γιὰ ταίρι σου.

Ἡ αὐτὴ δοξασία κρατεῖ καὶ γιὰ τὴν μπουγάτσα, πού γίνεται γιὰ τὸν Ἅγιον Φανούριον.

Εἰς τὸ κατόπιν βροχῆς ἀναφαινόμενον οὐράνιον τόξον ἔξετάζουν τὰ χρώματά του καὶ δίδουν ἐξηγήσεις. Π.χ. Ἐὰν τὸ κόκκινον χρῶμα εἶναι πολὺ ζωηρόν, θὰ γίνουν πολλὰ κρασιά, ἐὰν εἶναι ζωηρόν τὸ κίτρινον, θὰ εἶναι πολὺ λάδι, ἐὰν τὸ πρασινωπὸν, θὰ προκόψουν οἱ ἐλιές.

Ὅταν πρωτοδῇς τὸ καινούργιο φεγγάρι, πρέπει ἀμέσως νὰ πιᾷς χρυσὸν ἢ διαμάντι, γιὰ νὰ μὴ σοῦ λείπῃ ποτὲ τὸ χρῆμα.

¹ Εἶδος πεταλούδας.

² Ἐλθουν εἰς δυσαρέσκειαν.

Ἄν, ὅτι·ν μετρώς χρήματα, πέσουν ἀπ' τὰ χέρια σου κέρματα καὶ σκορπίσουν κατὰ γῆς, αὐτὸ προμηνύει ὅτι θὰ πάρης πολλὰ χρήματα.

Ὡς προβασκάνια καὶ ἀποτροπαια χρησιμοποιοῦνται 1) χάνδρο κυανοῦ χρώματος, τὸ ὁποῖον ἢ κρεμῶσιν εἰς τὸν λαιμὸν τοῦ μωροῦ ἢ ράπτουν εἰς τὴν σκουφίτσαν του. 2) Σκελὶς σκόρδου, τὴν ὁποίαν ἐπίσης ράπτουν εἰς πτυχὴν τοῦ ἐνδύματος. 3) Χειρολαβὶς κανθαροῦ, τῆς ὁποίας ἐπαργυρώνουν τὸ ἔν ἄκρον καὶ προσράπτουν εἰς τὴν σκουφίτσαν τοῦ παιδιοῦ. 4) Φτύσιμο ἑλαφρὸ ζητοῦν ἀπὸ κάθε ἐπισκέπτῃν, πρῶτην φορὰν βλέποντα τὸ μωρόν, εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἵνα ἐξουδετερωθῇ τὸ βάσκανον τυχὸν βλέμμα του. 5) Βούλα μὲ καπνιὰ τοῦ τζακιοῦ τυπώνουν εἰς τὸ μέτωπον τοῦ μωροῦ πρὸς ἀπομάκρυνσιν ἀπ' αὐτοῦ παντὸς κακοῦ ἢ βασκάνου βλέμματος. 6) Πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ νὰ ἐπισκέπτονται ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τὴν μάγισσαν ἢ γιάτραιναν αὕτη ἐπὶ ἀδροτάτῃ ἀμοιβῇ εἴτε εἰς χοῦμα εἴτε καὶ εἰς εἶδη διάφορα, οἷον κόττες, ἀρνιά, ὑφάσματα πολυτελῆ, χρυσὰ ἀντικείμενα, ἀναλαμβάνει τὴν κατασκευὴν καὶ προμήθειαν εἰς τὸν πελάτην ἑνὸς χαμαῖλιοῦ (περιάπτου) εἰς σχῆμα μαξιλλαριοῦ, ἐντὸς τοῦ οὗοιου περικλείει διάφορα μικροπράγματα, π.χ. τρίχας μυλλῶν, κοψίδια νυχιῶν, κομμάτια σπύγγου, τρίμματα σάπωνος, σπυριά ἀλάτι κλπ. Τὸ χαμαῖλι τοῦτο ὀφείλει νὰ τὸ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ ὑπὸ τὰ ἐνδύματά του ὁ πελάτης, διὰ νὰ ἐξουδετερώνη πᾶσαν κακὴν ἐπίδρασιν ἢ καὶ νὰ προλαμβάνῃ πᾶσαν τυχὸν ὑπὸ ἐχθρῶν του ἐπιδιωκομένην κατ' αὐτοῦ ἐνέργειαν.

Διὰ τὴν ἀποδιοπομπὴν τοῦ κακοῦ ἐνεργοῦν ὡς ἑξῆς: 1) Εἰς ποιτήριον πληρὲς ὕδατος ρίπτουν διαδοχικῶς κάρβουνα ἀναμμένα κατονομάζοντες συγχρόνως εἰς ἕκαστον κάρβουνον καὶ τὸ πρόσωπον, τοῦ οὗοιου ὑποπτεύουν τὸ βάσκανον βλέμμα, καὶ μὲ τὸ νερὸ αὐτὸ ραντίζουν τὸ μωρόν. 2) Προσπαθοῦν χωρὶς νὰ ἀντιληφθῇ ὁ ἐπισκέπτης νὰ λάβωσι παρὰ τούτου ὀλίγας κλωστὰς ἐκ τῶν ἐνδυμάτων του, τὰς ὁποίας κατὰ τὴν ἀναχώρησίν του, ρίπτουν εἰς ἀναμμένα κάρβουνα καὶ καπνίζουν τὸ μωρόν. 3) Καταφεύγουν εἰς τὴν κατάλληλον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μάγισσαν ἢ γιάτραιναν, ὅπως τὴν ὀνομάζουν, ἢ ὁποία ἀναλαμβάνει ἐπὶ γενναίᾳ ἀμοιβῇ πάντα τὰ κακὰ μὲ τὰ ξόρκια τῆς «νὰ τὰ ρίξ' στοὺ φιγάρ', ὁδας ἀχιρίς' ἢ γιόμουσ'».¹ 4) Λαμβάνουν λωρίδας ἐκ τῶν ἐνδυμάτων τοῦ ἀσθενοῦς ἢ τοῦ πάσχοντος ἐν γένει, τὰς ὁποίας καὶ προσδέουσιν εἰς θιάμνους ἢ δένδρα, εὐρισκόμενα εἰς σταυροδρόμια, ἐλπίζοντες ὅτι τὸ κακὸν θέλει ἀκολουθῇ σὲν τινὰ ἐκ τῶν διαβατῶν καὶ θέλει ἀπαλλαγῇ οὕτως ὁ πάσχων.

Ὡς ἀποτροπαια, ἀλλὰ καὶ προκλητικὰ ἐπιτυχίας, θεωροῦνται τὰ ἀκόλουθα. 1) Τὸ μανόγαλα. Ἡ γιάτρουνα ζητεῖ παρὰ τοῦ πελάτου τῆς νὰ

¹ Μετὰ τὸ πρῶτον τέταρτον τῆς σελήνης πρὸς τὴν πανσέληνον.

τῆς φέρεη ἀνὰ 7 σταγόνας γάλακτος μητρὸς καὶ κόρης, αἱ ὁποῖαι νὰ θηλάζουν, καὶ μετὰ τὰς σταγόνας αὐτάς, μιγνυμένας μετὰ ἰδικὰ τῆς φάρμακα καὶ ὀλίγον ἄλευρον, κατασκευάζει μικρὰ χαπάκια ἢ σκόνην, τὴν ὁποίαν εἴτε εἰς καφὲν εἴτε εἰς γλύκισμα εἴτε εἰς τὸ νερὸ πρέπει νὰ δώσουν εἰς ἐκείνον ἢ εἰς ἐκείνην, τῆς ὁποίας ἐπιθυμοῦν τὴν βοήθειαν ἢ τὸν ἔρωτα. 2) Τὸ φειδὸπ'κα μ'σου. Τὴν κατ' ἔτος ἀλλασσομένην ἐπιδερμίδα τοῦ φειδιοῦ ὁ εὐρὼν ἔπρεπε νὰ τὴν φέρεη πάντοτε μαζί του, διότι, ἀφ' ἑνὸς μὲν δὲν θὰ εἶχε φόβον «νὰ τοῦν πιάσ'ν τὰ μάγια», ἐνῶ ἔξ ἄλλου θὰ τοῦ ἦτο ὡς τὸ μεγαλύτερον βοήθημα πρὸς ἐκπλήρωσιν πάσης βλέψεως καὶ πάσης ἐπιθυμίας.

Δ'. ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΑ ΚΑΙΡΟΥ

Ὅταν τὸ νέο φεγγάρι φαίνεται πλαγιασμένο (μετὰ τὰς ἄκρας πρὸς τὰ ἄνω), προμηνύει τρικυμίαν, ὅταν δ' αἱ ἄκραι τοῦ βλέπουν πλαγίως, σημαίνει καλοκαιρίαν, ἐξ οὗ καὶ τὸ ρητὸν «Δίπλα τὸ φεγγάρι, ὄρθιος ὁ καπετάνιος» κ.λ.π.

Ὅταν ἡ γάτα καθημένη μαζεύεται καὶ γίνεται σὰν κουλούρα, σημαίνει ὅτι θὰ ἐπακολουθήσῃ κρύο.

Ὅταν ἡ γάτα λούζεται μετὰ τὰ πόδια τῆς, σημαίνει ὅτι θὰ ἐπακολουθήσῃ βροχὴ ἀπὸ τὸ μέρος, πρὸς τὸ ὁποῖον βλέπει, ὅταν λούζεται.

Ὅταν τὰ χελιδόνια πετοῦν χαμηλὰ πολὺ, προμηνύουν πάχνην ἢ βροχήν, ὅταν δ' ὑψηλὰ, καλοκαιρίαν.

Ὅταν ὁ πετεινὸς στέκεται μόνον στὸ ἓνα πόδι, σημαίνει ὅτι θὰ γίνῃ κρύο.

Ὅταν ἡ σουσουράδα κατεβῇ εἰς τὸ ἔδαφος καὶ φωνάζῃ, προμηνύει χιόνα.

Ὅταν ὁ Ὀλυμπος φαίνεται νὰ ἔχῃ εἰς τὸ μέσον ζωνάρια ἀπὸ σύννεφα, προμηνύει κακοκαιρίαν.

Ὅταν ὁ Ὀλυμπος εἶναι σκεπασμένος ἀπὸ ὁμίχλην, σημαίνει ὅτι θὰ ἐπακολουθήσῃ βροχή.

Ὅταν ὁ Βαρδάρης (βόρειος ἄνεμος) φρυσιᾷ δυνατός, προμηνύει ὅτι θὰ ἐπακολουθήσῃ χιών.

Ε'. ΛΑΤΡΕΥΤΙΚΑ ΕΘΙΜΑ

1. Κόκκινα αὐτὰ συνηθίζουν νὰ βάφουν πλὴν τῆς Μεγάλῃς Πέμπτῃς καὶ κατὰ τὰς ἐπομένας δύο ἑβδομάδας (πάλιν τὴν Πέμπτῃν) συμβολίζοντες μετὰ τοῦτο τὴν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας παραμονὴν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ τάφῳ.

2. Τὸ ἑσπέρους τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων πρέπει ἀπαραι-

τήτως εἰς τὸ τραπέζι τοῦ δείπνου νὰ πιρατεθοῦν ἑννέα φαγητὰ (μετρουμένου πρὸς τοῦτο καὶ τοῦ νεροῦ), ὥς σύμβολον τῆς ἑννεαμήνου κυήσεως τῆς Παναγίας.

3. Τὴν 29ην Αὐγούστου, ἀποτομὴν τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἰωάννου Προδρόμου, δὲν κόβουν οὔτε καρποῦσι οὔτε πεπόνι, γιὰ νὰ μὴ ἑξομοιωθοῦν μὲ τὸν Ἡρώδη, ποὺ ἀπεκεφάλισε τὸν Ἰωάννην, ἀλλ' οὔτε καὶ σταφύλια τρώγουν, διότι ὁμοιάζουν μὲ αἷμα.

4. Κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς πρὸ τῶν Χριστουγέννων Τεσσαρακοστῆς, ἡ ὁποία τηρεῖται αὐστηρῶς, ἐφροντίζουν διὰ παιγίων νὰ συλλάβωσι μικρὰ πτηνὰ καὶ ἰδίως σπουργίτας, τοὺς ὁποίους, καταλλήλως καθαρίζομένους, διετῆρουν ἐντὸς τῶν δοχείων τοῦ χοιρινοῦ λίπους, μεταβαίνοντες δὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἡμέραν τῆς Χριστοῦ γεννήσεως εἶχον μαζί τους καὶ ἓνα σπουργίτην ψημένον ἀφ' ἐσπέρας. Κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς λειτουργίας καὶ ἀφοῦ ἐξήρχετο καὶ ὁ ἱερεὺς εἰς τὸν νάρθηκα, ὁ πρεσβύτερος ἐκ τῶν γερόντων τοῦ χωρίου ἔδιδε τὸ σύνθημα ἐξάγων ἐκ τῆς τσέπης του τὸν σπουργίτην καὶ δαγκάνων αὐτόν, ἐφώναζε δὲ πρὸς τοὺς ἄλλους· «Τσακοῦτι μι κὶ θὰ πιτάσουν» συμβολίζων μὲ τὴν φράσιν του ταύτην τὰ περασμένα νιάτα, ἐμμοῦντο δ' αὐτὸν ἀμέσως καὶ ἄλλοι χωρικοί.

5. Τὴν 1ην τοῦ μηνὸς Μαρτίου εἰς τὸ χέρι τῶν μικρῶν καὶ εἰς τὸν λαιμὸν περιδένουν κλωσμένην ἄσπρην καὶ κόκκινην κλωστήν, γιὰ νὰ ἀποφύγουν τὸ μαύρισμα ἀπὸ τὸν ἥλιον τοῦ Μαρτίου. Τὴν κλωστήν δ' αὐτήν, μόλις πρωτοδοῦν χελιδόνα ἢ πελαργόν, τὴν κόβουν καὶ τὴν ρίπτουν πρὸς αὐτά, γιὰ νὰ τοὺς φέρουν τὰ δῶρα τοῦ Πάσχα.

6. Τὴν ἡμέραν τῆς Πρωτοχρονιάς ὁ κάθε ἐπισκέπτης μὲ δέσμην ἀπὸ φρύγανα στὸ χέρι πρέπει νὰ σκαλίσῃ τὴν φωτιὰν τῆς ἐστίας εὐχόμενος «Χίλι' ἄρνια, χίλια κατσίκια κὶ ν' ἄρτηρίσ' τοῦ βγιό στοῦ σπίτ'».

7. Τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Μαρτίου, μόλις φανοῦν τὰ χελιδόνια, τὰ παιδιὰ παίρνουν μιὰ ρόκα καλαμποκιοῦ καὶ εἰς τὴν κορυφὴν αὐτῆς κατασκευάζουν μὲ ζυμὰρι κεφαλὴν πουλιοῦ μὲ τὸν ἀνάλογον χρωματισμόν, ἀνοίγουν τὰ φύλλα τῆς ρόκας ἐν εἵδει πτερύγων, τὰ βάφουν μὲ χρῶμα μαῦρο σὰν τῆς χελιδόνος καὶ γυρίζουν στὰ σπίτια τοῦ χωριοῦ τραγουδῶντας τὸ ἑξῆς :

Ἡ χελ'δόνα πέρασι
 'ποὺν τὴ Μαύρη θάλασσα,
 ἔκατσι κὶ λάλησι·
 «Ἄφ'κα στάχυα κὶ σταφύλια
 κὶ σταυρὸ στίς θυμωνιές
 κ' ἦρθα τῶρα βρίσκου φύτρ'!».

Μαζεύουν δὲ ὥς φιλοδωρήματα ἢ χορήματα ἢ ξηροὺς καρπούς.

8. Ἀπαρχαί. α) Κατὰ τὸ πρῶτον ζύμωμα ψωμιοῦ, ποὺ θὰ κάμουν

μὲ τὸ νέο σιτάρι, διαρκοῦντος ἀκόμη τοῦ ἁλωνισμοῦ, κατασκευάζουν ἰδιαίτερες μικρὲς κουλούρες καὶ τὶς μοιράζουν εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ γείτονας, οἱ ὁποῖοι δεχόμενοι αὐτὰς εὐχονται «Γ' ἁβάρια σας νὰ μὴν ἀδγειαζ'ν καμμιὰ βουλά». β) Διὰ νὰ εὐχαριστήσωσι τὸν Θεὸν καὶ τὸν Ἅγιον τῆς ἐκκλησίας των, ἀπὸ τὸ πρωτοαλεθόμενον σιτάρι ἑξύμωναν πουργάτσαν, τὴν ὁποίαν ἔφερον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐκεῖ δέ, ἀφοῦ ὁ ἱερεὺς ἀνεγίνωσκεν ἐπ' αὐτῆς ἐπικάαιρον εὐχὴν, τὴν ἐμοίραζαν κατὰ μικρὰ τεμάχια εἰς τὸ ἐκκλησίασμα, τὸ ὁποῖον συνήθιζε νὰ εὐχεται «Μπιρικέ' στοὺ βιό σας.» γ) Ὡσαύτως, διὰ νὰ εὐλογηθῇ τὸ ἀμπέλι τους, ἀπὸ τὰ πρῶτα ὄριμα σταφύλια ἔφερον εἰς τὴν ἐκκλησίαν πιατέλαν γεμάτην καί, ἀφοῦ καὶ πάλιν ἀνεγίνωσκετο ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἐπικάαιρος εὐχὴ, ἐμοιράζετο τὸ περιοχόμενον εἰς τὸ ἐκκλησίασμα, τὸ ὁποῖον καὶ πάλιν ἠύχετο «Νὰ μὴν ἀδγειαζ'ν τὰ βαρέλια». Ἡ προσφορά αὕτη ἐλάμβανε χώραν τῆς Μεταμορφώσεως, ἥτοι τὴν 6ην Αὐγούστου. δ) Ἐπίσης κάθε νοικοκυρὰ ἀπὸ τὰ πρῶτα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐμφανιζόμενα ἄνθη τοῦ κήπου τῆς ἐθεώρει ἱερὸν καθήκον νὰ καταθέσῃ εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου δέσμην.

9. Τὸ ἄνθος, τὸ ὁποῖον δίδει ἡ Ἐκκλησία κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Σταυροπροσκυνήσεως (Γ' Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν), ὡς καὶ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ (14ην Σεπτεμβρίου), τὸ ὁποῖον λέγεται «τ' Σταυροῦ τοῦ λουλούδ'», τὸ φυλάττουν εἰς τὸ εἰκονοστάσιον. Ὅταν δὲ τυχὸν λείψῃ τὸ προζύμι, τότε πλάθουν τὴν ζύμην καὶ ἐπιθέτοντες ἐπ' αὐτῆς τὸ λουλούδι τοῦ Σταυροῦ, ἐπιτυγχάνουν νὰ ἀποκτήσουν νέο προζύμι μὲ τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἐπέδρασεν ἡ θεία χάρις.

10. Τὸ αὐτὸ ἐπιτυγχάνεται καὶ μὲ τὴν ἐπίθεσιν ἐπὶ τῆς ζύμης γνησίου φλωριοῦ (κωσταντινάτου), τὸ ὁποῖον εἰς μὲν τὴν μίαν πλευρὰν του φέρει ἀποτύπωμα τῶν εἰκόνων τοῦ Μεγ. Κωνσταντίνου καὶ τῆς ἁγίας Ἐλένης, κρατούντων ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν τὸν Σταυρόν, ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης πλευρᾶς τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας.

11. Τάματα. α) Εἰς ἀσθενίαν τῶν παιδιῶν των αἱ μητέρες προσφεύγουσαι εἰς τὴν ἐκ Θεοῦ θεραπείαν «τάζουν νὰ σκληρώσουν» τὸ παιδί τους εἰς τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου. Πρὸς τοῦτο παραλαμβάνουν ἐκ τοῦ ναοῦ «τὸ σκληρό», ἥτοι κρῖνον συρμάτινον, ἔχοντα περίμετρον ἴσην πρὸς τὸν λαιμὸν τοῦ παιδιοῦ, τὸν ὁποῖον ἐπὶ 40 ἡμέρας φέρει ὁ μικρὸς νυχθημερόν, μετὰ τὴν πάροδον δὲ τοῦ τεσσαρακονημέρου τὸν ἐπιστρέφουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνοδευόμενον καὶ ὑπὸ τινος δώρου, ἀνιλόγου τῆς οἰκονομικῆς των καταστάσεως, πρὸς ὄφελος τοῦ ναοῦ καὶ τότε κατὰ τὴν ἔκφρασιν των «ἔσκληρώνιτι τοῦ πιδί.» β) Ἐβαζαν νὰ κοιμηθῇ ὁ ἀσθενῶν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐντὸς τοῦ ναοῦ διὰ τὴν χάριν εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου ἐπιτευχθεῖσαν θεραπείαν του. γ) Ἐν περιπτώσει πόνου τῶν ὀφθαλμῶν ἔταζον νὰ προσφέρωσιν εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου ἄργυροῦν ὁμοίωμα

ὀφθαλμοῦ. δ) Ἐν περιπτώσει πόνου τοῦ αὐτιοῦ ἀνήρτων εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου ὁμοίωμα αὐτιοῦ. ε) Ἐν περιπτώσει νευραλγίας τῶν χειρῶν ἢ τῶν ποδῶν προσέφερον καὶ ἀνήρτων εἰς τὴν εἰκόνα ἀργυρᾶ ὁμοιώματα εἴτε τῶν βραχιόνων εἴτε ὀλοκλήρου ποδός.

Γ'. ΧΡΟΝΟΥ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ

Ῥῶραι τοῦ ἔτους.

Τὰς διαφορούς ἐποχὰς τοῦ ἔτους καθώριζον ὡς ἑξῆς :

1. Τ'ν ἄνοιξ', ἥτοι περὶ τὰ μέσα Μαρτίου.
2. Στ' ἀλώνια, ἥτοι περὶ τὰ τέλη Ἰουνίου.
3. Στὰ σῦκα, ἥτοι περὶ τὰς ἀρχὰς Ἰουλίου.
4. Στου δρύγου, ἥτοι περὶ τὰ μέσα Σεπτεμβρίου.
5. Τοῦ Σαραντά'μιρου=ἀπὸ 14ης Νοεμβρίου μέχρι 25ης Δεκεμβρίου.
6. Τοῦ Στιανοῦ=14η Σεπτεμβρίου.
7. Τ' Ἀγεργιοῦ=23η Ἀπριλίου.
8. Τ'ς Παναγιᾶς=15η Αὐγούστου.
9. Τ' Ἀδημητριοῦ=26η Ὀκτωβρίου.

Ῥονόματα μηνῶν.

Γιννάρι'ς	=	Ἰανουάριος
Φλιβάρ'ς	=	Φεβρουάριος
Μάρτι'ς	=	Μάρτιος
Ἀπρίλ'ς	=	Ἀπρίλιος
Μάϊς	=	Μάϊος
Θέρους	=	Ἰούνιος
Ἀλουνάρ'ς	=	Ἰούλιος
Αὐγουστους	=	Αὐγουιστος
Σταυρὸς	=	Σεπτέμβριος
Ἀδημήτρι'ς	=	Ὀκτώβριος
Παχισιτῆς	=	Νοέμβριος
Ἀντριᾶς	=	Δεκέμβριος

Διαιρέσεις ἡμερονοκτίου.

Ῥς πρὸς τὴν διαιρέσιν τῶν ὥρῶν τοῦ ἡμερονοκτίου μεταχειρίζονται τὰς ἑξῆς φράσεις :

1. Βαθειὰ χαραῇ = πρὸ τοῦ λυκαυγοῦς.

2. Χαράματα = λυκανγές. Π. χ. Ἰγὼ σ' ἰ καρτιροῦσα ἀποὺ βαθειὰ χαρὰ κὶ σ' ὁ μ' ἤρθες μόν' τὰ χαράματα.
3. Σὰ βαρέσ' οὐ ἥλιους = ἀνατολή.
4. Σὰν ἀνιβῇ οὐ ἥλιους μιὰ ξιάλ' = μετὰ 1 ὥραν. Π. χ. Ἄν ξικ' νί-
σουμι, σὰ βαρέσ' οὐ ἥλιους, θὰ φτάσουμι στοὺ χουργιό, σὰν ἀνιβῇ οὐ ἥλιους
μιὰ ξιάλ'.
5. Πουλνιῶδας ἡ ἴκκησιὰ = περὶ τὴν 10ην π. μ.
6. Σὰ σταλίσ' τὰ πρόβατα = περὶ τὴν 11 1/2 π. μ. Π. χ. Πουλνιῶδας ἡ
ἴκκησιὰ ἄν φύγουμι, προυφταίνουμι νὰ γυρίσουμι σὰ σταλίσ' τὰ πρόβατα.
7. Καταμισήμιρου = μεσημβρία.
8. Σὰ ξεσκαρίσ' τὰ πρόβατα = περὶ τὴν 2αν μ. μ. Π. χ. Καταμισή-
μιρου τρῶμι κὶ σὰ ξεσκαρίσ' τὰ πρόβατα καβαλ' κέβουμι κὶ φεύγουμι.
9. Τοῦ δειλ' νὸ = περὶ τὴν 4ην μ. μ.
10. Στοῦ σήμαντρου = περὶ τὴν 5ην μ. μ. Π. χ. Ἰμένα ἡ δ' λειὰ μ' ἄπ'
τοῦ δειλ' νὸ ὥς τοῦ σήμαντρου θὰ μπιτίσ'.
11. Βασίλιμα ἡλιοῦ = δύσις.
12. Σουρούπια = λυκόφως. Π. χ. Ἄν φύγ'ς βασίλιμα ἡλιοῦ, θὰ σὶ
ἰδοῦν κάτω νὰ γέν'ν σουρούπια κὶ τότε φεύγα.

Ζ'. ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ

- Ἀγαπῶ.** Ἀγαπάει οὐ Θιὸς τοῦ γλέφτ',
μὰ παραπάν' τοῦ νοικουκρύ'.
Λέγεται γιὰ κείνους, τῶν ὁποίων αἱ ὕπουλοι καὶ ψευδεῖς περιποιήσεις ἐν
τέλει ἀποκαλύπτονται.
- Ἀγιάζω.** Μὴ ξένα κόλλ' βα ν' ἀγιάσ' τ' ψυχὴ τ'.
Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὁποῖοι, ἀνίκανοι ὄντες, προσπαθοῦν μὲ τὴν βοήθειαν
ἄλλων νὰ προοδεύσουν.
- Ἄγιος Παντελεήμων.** Κ' τοῖ γκαβοὶ στοὺν Ἄγιου Παντιλέμονα.
Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὁποῖοι τὸν ἅταξ εὐεργετήσαντα αὐτοὺς ἐξακολουθοῦν
νὰ παρενοχλοῦν ἀδιακόπως μὲ διαφόρους ἀπαιτήσεις.
- Ἀγοράζω.** Ὅσας π' λοῦν, ἀγοράζ'ν.
Λέγεται ὡς συμβουλή, ὅτι δηλαδὴ πρέπει κανεὶς νὰ ἐπωφεληται τῆς περι-
στάσεως.
- Ἀγουρίδα.** Ἀγάλ' ἀγάλια γένιτι ἡ ἀγουρίδα μέλι.
Λέγεται ὡς συμβουλή διὰ τοὺς θέλοντας νὰ ἐπιτύχουν κάπου, ὅτι πρέπει νὰ
ἔχουν μεγάλην ὑπομονήν.
- Ἀκουλνάει.** Ὅδας εἶν' ζιστὸ τοῦ σίδηρου ἀκουλνάει.
Ὅτι ἡ παιδεία καὶ ἡ μόρφωσις ἀποκτῶνται ἀπὸ τῆς μικρᾶς ἡλικίας καὶ ὅτι
καὶ αἱ συμβουλαὶ πρέπει νὰ δίδωνται ἐν εὐθὲφ στιγμῇ.

Ἀλέθω.

Σιβάτι σκύλλ' ἄλέστι
κι ἄλεστικά μὴ δῶσσι.

Λέγεται γιὰ κείνους, τῶν ὁποίων τὸ σπιτικό ἐν γένει δὲν ἔχει καμμιά τάξι
καὶ ὁ καθένας κάμνει τοῦ κεφαλιοῦ του.

Ἀλισβερίσι.

Μὴ τοῦ δικὸ φάι κὶ πριέ, μ' ἄλισβερίσ' μὴ γάμ'ς.

Λέγεται ὡς συμβουλή γιὰ τοὺς συναλλασσομένους συγγενεῖς, διότι ἐν τέλει τὸ
συμφέρον θὰ τοὺς ἀναγκάσῃ νὰ ψυχρανθοῦν.

Ἄλλος.

Ἄλλους τοῦ μακρὺ τ' κὶ ἄλλους τοῦ κονδὸ τ'.

Λέγεται γιὰ τοὺς μὴ δυναμένους νὰ συνεννοηθῶσι, ἐφ' ὅσον ἕκαστος ὑποστη-
ρίζει πεισμόνως τὴν ἀποψὲν του.

Ἄλ' ποῦ.

Ἡ κυρά μας ἦ ἀλ' ποῦ
τὰ δικὰ τ'ς τὰ ρίχν' ἄλλοῦ.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι προσπαθοῦν μὲ διάφορα μέσα ν' ἀποφύγουν
εὐθύνas.

Ἀμασκάλη.

Δυὸ καρπούζια στ'ν ἀμασκάλ' δὲ βαίρνουδι.

Λέγεται ὡς συμβουλή εἰς τοὺς ἀσχολουμένους εἰς ἐπιχειρήσεις, ὅτι εἶναι
ἀδύνατος ἡ σύγχρονος ἐπιδίωξις πολλῶν τοιούτων.

Ἀνήφουρους.

Οὐ ἀνήφουρους θὰ φέρ' κὶ κατήφουρουν.

Λέγεται ὡς παρηγορία ἢ ὡς ἐνδειξις περὶ τοῦ ὅτι τὰς δυσκολίας καὶ στενο-
χωρίας θὰ ἐπακολουθήσουν ἀνέσεις καὶ εὐκολαίαι.

Ἄνοιξις.

Ἐνας κούκκους δὲ φέρν' ἄνοιξ'.

Λέγεται σχετικῶς πρὸς τὰς μεμονωμένας ἐπιτυχίας, ὅτι οὐδεμίαν ἐπίδρασιν
ἀσκοῦσιν ἐπὶ τοῦ ὅλου.

Ἀδαμῶνον.

Δὲ βουρεῖ ν' ἀδαμῶσ' τ'ς δυὸ ἄκρις.

Λέγεται γιὰ τοὺς δυσπραγοῦντας ἐλλεῖπει οἰκονομικῶν μέσων, ὅτι οὐδέποτε
θὰ εὐρεθοῦν ἐν γαλήνῃ.

Ἀδλ.

Τ'ς γιουρτές ἦ Παπαντὴ
τ'ς μαζών' μὴ τ' ἀδλ.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πᾶσα ἐορτὴ καὶ ἐπίσημος δεξιῶσις παρῆλθε.

Ἀξούγκι.

Αὐτὸς βγάζ' ἀπ' τὴ μύγ' ἀξούγκ'.

Λέγεται γιὰ τοὺς πολὺ φιλαργύρους, οἱ ὅποιοι ἐπιζητοῦν νὰ κερδίσουν ἀπὸ
παντοῦ.

Ἀπλουμένα.

Ἄγνιστα κὶ ἀνύφαντα κὶ στοὺν βλουκὸ ἀπλουμένα.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι τὰ μᾶλλον ἀπίθανα καὶ ἀβέβαια παρουσιάζ-
ζουν ὡς τετελεσμένα.

Ἀπουκρέθου.

Π' ἀγάλια, δὲ θ' ἀποκρέψ'.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι ἀπὸ τὴ λαιμαργία τους δὲν ἐννοοῦν ν' ἀφή-
σουν τίποτε στὸ τραπέζι.

Ἀράδα.

Μὴ τ' ἄραδα σ' θὰ πᾶς
κι ἄς εἶσι κι παπᾶς.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι τὸ δικαίωμα προτεραιότητος παραμένει σε-
βαστόν.

Ἀρμέγω.

Ἀρμιγι κι κούριβι,
χέζι κι διομάτιαζι.

Λέγεται γιὰ τοὺς ἀσχολουμένους εἰς μηδαμινὰς ἐργασίας, τὰς ὁποίας περι-
πλέκουν χωρὶς νὰ φέρουν εἰς πέρας τίποτε.

Βάρ' τα πίσου νὰ τ' ἀρμέξομι.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι ἀγαποῦν τὴν πολυλογία καὶ ἐπανασταλάνουν
πολλόκις τὴν αὐτὴν ἱστορίαν.

Ἀρνί.

Ἀποὺ ἐν' ἀρνὶ δυὸ τουμάρια ;

Λέγεται γιὰ κείνους, ποὺ γιὰ τὴν ἴδια ὑπηρεσία ζητοῦν διπλὴ ἀμοιβή.

Ἀρνιά.

Ἐμ γαλᾶτα, ἔμ μαλλᾶτα, ἔμ τ' ἀρνιά θηλ' κά.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι εἰς ὅλας γενικῶς τὰς ἐπιχειρήσεις των ἐπι-
τυγχάνουν.

Αὐγά.

Ἐχασι κι τ' αὐγά κι τοὺ καλᾶθ'.

Λέγεται γιὰ κείνους, τῶν ὁποίων ὅλα τὰ προμελετώμενα σχέδια ἀποτυγχάνουν.

Αὐγός.

Κούριψι τ' αὐγὸ κι πᾶρ' τοὺ μαλλί τ'.

Λέγεται ὡς προειδοποίησις γιὰ μερικοὺς ἐπιχειρηματίας, ὅτι δὲν πρέπει νὰ
προσμένουν ἐκ τῆς ἀσχολίας των ὠφέλειαν.

Ἀχυρα.

Θὰ κάμ' τ' ἄχυρα κουμμάτια.

Λέγεται γιὰ κείνους, ποὺ δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ πραγματοποιήσουν τὰς
ἀπειλὰς των.

Βαργιέτι.

Τοὺ πουλὺ τοὺ Κύρ' ἐλέησου κι οὐ παπᾶς τοὺ
βαργιέτι.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι αἱ συχναὶ καὶ ἐπίμονοι παρακλήσεις καθί-
στανται ἐνοχλητικά.

Βαριά.

Εἴχαμι βαριά τὴ γριά,
φάσκουσιν κι οὐ γέροντας.

Λέγεται, ὅταν σὲ μιὰ σοβαρὰ στενοχωρία προστίθεται καὶ ἄλλη.

Βασιλικός.

Χατίρ' γιὰ τοὺ βασιλικὸ
πὶν' ἢ γλάστρα τοὺ νιρό.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῶν ἀποδιδομένων εἰς τινα περιποιήσεων οὐχὶ χάριν
τοῦ ἀτόμου, ἀλλὰ χάριν τῆς ἐκ τοῦ μεσάζοντος ἐλπιζομένης ὠφελείας.

Βιδ.

Τοὺ βιδὸ παδρεύ' τοὺ σ' χείδ.

Λέγεται, προκειμένου περὶ ἀναρμόστων συνοικεσίων, εἰς τὰ ὅποια κυριαρχεῖ
οὐχὶ τὸ ἐρωτικὸν αἶσθημα, ἀλλὰ τὸ ὕλικὸν κέρδος.

Βόσκουν.

Οἱ γκαβῆς οἱ χῆνις τ' νύχτα βόσκουν.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι, ἐνῶ γνωρίζουν τὴν ἀνικανότητά των, δὲν προσπαθοῦν νὰ ἐπωφεληθοῦν τῆς καταλήλου εὐκαιρίας.

Β'νά.

Μαθ'μένα τὰ β'νά 'που χιόνια.

Λέγεται γιὰ κείνους, εἰς τοὺς ὁποίους αἱ συνεχεῖς ταλαιπωρίαι οὐδεμίαν ἐντύπωσιν προξενοῦν.

Βούτυρο.

Σὰν ἔχ' πουλὺ βούτυρου, ἀλείφ' κὶ τοῦ γώλου τ'.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι ὅλως ἀνεξετάτως σπαταλοῦν τ' ἀγαθὰ των.

Βρακί

Τοὺν ἔβριλι μέσ' τοῦ βρακί τ'ς.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι δεικνύουν μεγάλην ὑποχωρητικότητα πρὸ τῆς ἡδονῆς.

Βρέχει.

'Αλλοῦ βρέχ'.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι ἀδυνατοῦν ν' ἀντιληφθοῦν τοὺς γινομένους δι' αὐτοὺς πταγίους ὑπαινιγμούς.

'Αν δὲ βρέξ', θὰ σιῇξ'.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι ἀντιλαμβάνονται ὅτι ἐκ τῆς ἐπιχειρήσεώς των, ἂν δὲν ὠφεληθοῦν ὡς αὐτοὶ ἠλπίζον, δὲν θὰ ζημιώσουν ὁμῶς καὶ τελείως.

Βρίζουν

Ξουπίσου κὶ τοῦ βασιλιᾶ τοὺν βρίζουν.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι δὲν ἔχουν τὸ θάρρος νὰ ποῦν εἰς τὸν ἀπέναντί των τὰ σφάλματά του κατὰ πρόσωπον.

Βρῆκα.

Σὰ δοῦν βοῖ μ' βρῆκα,

σ'α d' γαρδιά μ' δὲ βρῆκα.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι κρίνοντες τὰ πράγματα ὑποκειμενικῶς δὲν εὐχαριστοῦνται εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν ἄλλων.

Γαῖδαρους.

Εἶπ' οὐ γαῖδαρος τοῦ βέτ'νου «Αἱ! Κιφάλα!»

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι μόνον τῶν ἄλλων τὰ ἐλαττώματα βλέπουν.

Γαβρός.

Χαλεύ'ς γαβρὸ μὶ μάτια;

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι ἐν παντί ἐπιζητοῦν τὴν τελειότητα.

Γάμους.

Γάμους ἄκλαυτους κὶ νικρὺς ἀγέλαστους.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ αἱ ἀντιθέσεις συνυπάρχουν.

'Απ' τοῦ γάμου ἔρχουμι,

μὰ ψουφῶ π' τῇ βεῖνα.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι ὑπολογίζοντες τὰ πράγματα κατὰ τὴν ἰδίαν των σκέψιν διαψεύδονται εἰς τὰς ἐλπίδας των. Περὶ τῆς προελεύσεως τῆς παροιμίας λέγεται ὁ ἔξης μῦθος: Κάποιος, κληθεὶς εἰς γάμον ἐν χωρίῳ πολὺ μακρὰν τοῦ ἰδικοῦ του, ἔλαβε μαζί του κοχλιάριον καὶ περσύνιον, διὰ νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸ φαγοπότι, ὅπως ἤξευρε νὰ γίνεται στὸ χωριό του. Ἐπειδὴ ὁμῶς ἐκεῖ μετὰ τὸν γάμον προσέφερον εἰς τοὺς καλεσμένους μόνον ἕνα ποτόν, ἐπιστρέψας εἰς τὸ χωριό του θεονήστικος, εἶπε τ' ἀνωτέρω.

Θ' ἀφήσουμι τοῦ γάμου,
νὰ πᾶμι γιὰ πουρνάρια ;

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι παραμελοῦν τὸ βέβαιον καὶ θετικὸν καὶ κυνηγοῦν τ' ἀβέβαια.

Μπὶτ' σι οὐ γάμους κ' ἡ χαρά,
μάω' τὰ χλιάρια πιθιά.

Λέγεται ὡς προτροπὴ πρὸς ἐπάνοδον εἰς τὴν τάξιν μετὰ τὴν ἀπόδοδον ἐκτάκτου τινὸς συμβάντος.

Στοῦ γάμου σ'!—Νᾶσι κὶ σύ!

Λέγεται γιὰ συμβουλὴ γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι τὴν διαχειρίσιν τῆς περιουσίας των ἐγκαταλείπουν εἰς ἄλλους.

Γάτα. Σὰ βριμέν' γάτα.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι στεροῦνται θάρρους καὶ τούτου ἕνεκα φαίνονται πάντοτε βασανιζόμενοι ὑπὸ φόβου.

Γάτους. Γέρους γάτους τρυφιστὰ πουνδίκια.

Λέγεται γιὰ τοὺς καλομαθημένους, πρὸ ἀρέσκοντα εἰς τρυφεράς περιποιήσεις, ἢ γιὰ τὸ γῆρας, πρὸ ἐπιζητεῖ σχέσεις μὲ τὴν τρυφεράν νεότητα.

Σὰ φύγ' οὐ γάτους, χουρεῦουν τὰ πουνδίκια.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πᾶσα ἐργασία χωλαίνει, διὰ τὴν ἐπιτηρητὴν ἐπαρκῶς.

Γελῶ. Βγῆλιν ἢ βουβὴ στοῦ δρόμου
κὶ γιλᾶ ὅλου τοῦ γόσμου.

Λέγεται γιὰ τοὺς στερομένους πάσης ὑπολήψεως, οἱ ὅποιοι ὁμως ἐννοοῦν νὰ κατηγοροῦν ὅλους γιὰ σφάλματα, πρὸ ἔχουν οἱ ἴδιοι περισσότερα.

Ὅλ' γιλοῦσαν μιτ' ἱμένα,
χάνουμαν κ' ἰγὼ π' τὰ γέλοια.

Λέγεται γιὰ τοὺς μωροὺς καὶ ἀνοήτους, οἱ ὅποιοι γελοῦν μαζί μὲ τοὺς εἰρωνευομένους αὐτοὺς.

Γειτόνισσα. Τ'ς γειτόν'σας εἶνι νουστ'μώτιρου.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι, ἐνῶ δὲν στεροῦνται ἀπὸ τίποτε, ρίπτουν ἐν τούτοις ἀπληστα βλέμματα εἰς τ' ἀγαθὰ τῶν ἄλλων.

Γεράματα. Τώρα στὰ γιράματα
μάθι, γέρου. γράμματα.

Λέγεται γιὰ κείνους, πρὸ παράκαιρα ζητοῦν ν' ἀποκτήσουν κάτι, πρὸ χρειάζεται κόπον.

Γηράζω. Ἡ γάτα κὶ ἄν γηράσ',
τὰ ἴδια νύχια θᾶχ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι αἱ κακίαι καὶ τὰ ἐλαττώματα παρακολουθοῦν τὸ ἄτομον μέχρι γήρατος.

Γινάτι.

Τοῦ γινάτ' βγάζ' τοῦ μάτ'.

Λέγεται γιὰ κείνους, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ βίαιος χαρακτήρ γίνεται πρόξενος μεγαλυτέρων κακῶν.

Γκαῖλές.

Θ'κό τ' ψουμὶ τρώει κὶ ξένου γκαῖλὲ τραβάει.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι, λησμονοῦντες τὰ ἰδικὰ των, ἀνησυχοῦν γιὰ τὰς ξένας ὑποθέσεις.

Γκρίνια.

Ὅπου φτώχεια ἰκεῖ κὶ γκρίνια.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἡ ἑλλειψὶς τῶν ἐπιτηδίων εἰς μίαν οἰκογένειαν γίνεται συνήθως πρόξενος λογομαχίας.

Γκρημνός.

Μπρουστὰ γκρημνὸς κὶ πίσου ρέμα.

Λέγεται γιὰ τοὺς εὐρισκομένους πρὸ ἀδιεξόδου.

Γλύφω.

Πχοιὸς ἔχ' στὰ χέρια μέλ' κὶ δὲ θὰ γλύψ' τοῦ δάχ'λου;

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν πρὸς τοὺς διαχειριζομένους χρήματα, ὅτι ταῦτα σκανδαλίζοντα αὐτοὺς ἐξωθοῦν εἰς παρεκτροπὴν.

Γνώσι.

Στερνὴ μου γνῶσ' νὰ σ' εἶχα πρῶτα.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι αἱ ἡγεμώτεραι σκέψεις ἐπέρχονται μετὰ τὴν πρᾶξιν.

Γουμάρι.Μισιακὸ γουμάρ¹ νὲ¹ ζῆ νὲ ψουφάει.

Λέγεται ἐπὶ συνεταιρικῶν κτημάτων, τῶν ὁποίων ἡτὴν καλλιέργειαν ἑκάτερος περιμένει ἀπὸ τὸν ἄλλον.

Γουρούνι.

Πίσου τᾶχ' τοῦ γρούν'.

Λέγεται ὡς προειδυποίησις εἰς τοὺς ἐπιχειροῦντας κάτι περὶ τῶν δυσχερειῶν, τὰς ὁποίας θὰ συναντήσουν.

Γριά.

Κάηκιν ἡ γριά στ' κουρκούτ',

φ'σάει κὶ στοὺ γιούρτ'.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι, παθόντες πρότερον, φοβοῦνται κατόπιν καὶ ἀπὸ τὰ μᾶλλον ἀβλαβῆ.

Ἡ γριά δὲν εἶχιν δαίμοναν κὶ ἀγόρασιν τοῦ γρούν'.

Λέγεται γιὰ κείνους, πού, ἐνῶ ζοῦν ἐν ἀνέσει, τρέχουν εἰς ἀναζήτησιν στενοχωρίας.

Ἡ γριά τοῦ μισοχείμουνου

ξυλάγγοιρα μᾶς χάλιβιν.

Λέγεται γιὰ κείνους, πού παρὰκαιρὰ ἐπιζητοῦν ἀταίριαστα πράγματα.

Ὅχ' γριά, μόν' ζαρουμέν'.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι προσπαθοῦν, ἀλλάζοντας τὴν ἔκφρασιν, τὸ αὐτὸ πρᾶγμα νὰ τὸ παραστήσουν ὡς διάφορον.

¹ Τουρκικόν : νέ, νὲ = οὔτε, οὔτε.

Γυναῖκα. Πᾶρι γ'ναῖκα ἀποὺ σόϊ κι σ'κλί ἀποὺ κουπάδ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ πόσον συντελεῖ ἡ οἰκογενειακὴ ἀνατροφή ἢ καὶ ἡ ἐπιμελημένη μόρφωσις ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας, διὰ τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ καταβάλλεται πᾶσα προσπάθεια.

Δανεικά. Δαν'κά κι ἀγύρ'στα.

Λέγεται γιὰ τοὺς δανειζομένους καὶ ἐκ συστήματος μὴ ἐκπληροῦντας τὰς ὑποχρεώσεις των.

Ξιπλήρουνι τὰ δανεικά κι πάλι ξαναζήτα.

Λέγεται ὡς συμβουλὴ γιὰ τοὺς ζητοῦντας δάνειον.

Δάσκαλος. Μ' ὄπχοιον δάσκαλον καθίης,
τέτχοια γράμματα θὰ μάθ'ς.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι τὸ παράδειγμα (καλὸν ἢ κακὸν) ἀσκεῖ μεγάλην ἐπίδρασιν.

Δείχνω. Ἔλα, μπαμπᾶ, νὰ σὶ δείξου ποῦ τ'ῶχ' ἢ μάνα μ'.

Λέγεται ὡς εἰρωνεία πρὸς τοὺς κατωτέρους, ποὺ θέλουν νὰ ἐπιδείξουν εἰς τοὺς ἀνωτέρους των περισσὴ ἐξυπνάδα.

Δερμίτι. Καλὸ τυρὶ σὶ σ'κλύσιου διρμάτ'.

Λέγεται γιὰ κείνους, τῶν ὁποίων οἱ πράξεις ἀντιτίθενται εἰς τὸν χαρακτῆρά των.

Δέρνω. Ἦ δειρ' του τ' ἄρχοντόπ'λου ἢ μὴν τοῦ παταρίζς.

Λέγεται ὡς προτροπὴ πρὸς τοὺς ἐπιχειροῦντας κάτι, ἢ νὰ τὸ ἀποτελειώσουν ἢ νὰ μὴ κάμουν ἀρχήν.

Δεσπότης. Μπῆκιν μέσα οὐ Δισπότης.

Λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ τὶς νοικοκυρές, ποὺ ἐξ ἀμελείας τσικνώνουν τὸ φαγητόν. Περὶ τῆς προελεύσεως τῆς παροιμίας λέγεται ὁ ἐξῆς μῦθος: Κάποια ελαφρόμυαλη, ἀλλὰ πολὺ φρόνιμη γυναικούλα καὶ φιλότιμη, στὴ κουβέντα μὲ τὴ γειτόνισσα ξέχασε τὸ φαγητό της ἐπάνω στὴ φωτιά καὶ τὸ θυμήθηκε, μόνον ὅταν ἦρθεν ὁ ἄνδρας της ἀπ' τὴ δουλειά. Ὅταν ἄνοιξε τὸν τέντζερε καὶ τὸ εἶδε καμμένο, ἐσκοτώθηκε νὰ κλαίῃ ἀπὸ τὸ φιλότιμό της. Ὁ ἄνδρας της, γιὰ νὰ τὴν παρηγορήσῃ, τῆς λέγει: «Ἔλα νὰ δοῦμε γιατί ἐγινε αὐτό». Ἐξυσε λοιπὸν τὸν τέντζερε μὲ τρόπον καὶ εἰς τὸ βάθος ἀπὸ τὸ καμμένο φαγητὸ ἐσηματίσθη ἓνα εἶδος δεσποτικῆς καλυμμαυχίου. «Κοίτο!» τῆς λέγει τότε. «Δὲν εἶναι κακό- Ὁ Δεσπότης ἐμπῆκε μέσα καὶ τὸ εὐλόγησε». Ἔτσι ἐπαρηγορήθη ἡ γυναῖκα του.

Διάβολος. Μ'κρὸς διάβουλου, τρανὰ τσαρούχια.

Λέγεται γιὰ κείνους, τῶν ὁποίων τὰ ἔργα εἶναι ἀσυγκρίτως ἀνώτερα τῆς ἀτομικῆς των ἐμφανίσεως.

Μήτε διάβουλου νὰ δῆς
μήτε κι σταιυρὸ νὰ κάμ'ς.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅτετοι χωρὶς νὰ προβλέπουν προσκόμματα εἰς τὰ ἔργα των εὐρίσκονται συνεχῶς εἰς ἀναποδιές.

Δίνω. Ὅ,τι δίνεις παίρνεις.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι τὸ τίμημα δέον νὰ συμβαδίζῃ πρὸς τὴν πραγματικὴν ἀξίαν τοῦ ἀντικειμένου.

Δουλειά.

Δ'λειά, δ'λειά,
μὴ μόν' μάγ'λα κὶ κουλιά.

Λέγεται ὡς προτροπὴ πρὸς τοὺς ἀρεσκομένους εἰς τὴν καθιστικήν ζωὴν, ὅτι δέον νὰ τὴν ἀποφύγουν ὡς ἐπιβλαβὴ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως.

Τ'ς νύχτας τὴ δ'λειά
τ' γλέπ' ἢ μέρα κὶ γιλᾶ.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πᾶσα ἐργασία, γινομένη ἐν καιρῷ νυκτός, θὰ παρουσιάσῃ ἐλλείψεις εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, διὰ τὰς ὁποίας ἀνωφελῶς θέλει μετανοεῖ ὁ ἐνεργῶν.

Ἐβραῖος.

Οὐβριὸς σὰ μουφλουζέψ',
παλιὰ τιφτέργι' ἀνοίγ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ τοὺς ἐμπόρους, πού, διεν ἀτυχήσουν, ἐνθυμοῦνται τοὺς ὀφειλέτας ἀσημάντων ποσῶν.

Ἐννέα.

Ἐννιὰ ὡς τὰ δέκα.

Λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι, μόλις εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπιχειρήσεως εὐρισκόμενοι, διασταλπίζουν αὐτὴν ὡς πλήρως τετελεσμένην. Περί τῆς προελεύσεως τῆς ποροιμίας λέγεται ὁ ἐξῆς μῦθος: Εἰς γεωργὸς ἠρώτησε γείτονα του: «Τελείωσες τὴν σπορά;» «Κοντεύω» τῷ εἶπεν ἐκεῖνος. «Πόσα σπέρματα σοῦ μένουν ἀκόμα;» «Ἄ! Τίποτα! Ἐννιὰ ὡς τὰ δέκα» ἀπήντησε.

Ἐρρημα.

— Ποῦ πᾶτι ἔρ'μα;
— Νὰ ρ'μάξουμι κὶ ἄλλα.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν διὰ τὴν ἐξ ἀτέκνου εἰς ἄτεκνον περιορχομένην κληρονομίαν, ὅτι δηλαδὴ οὐδὲνα ἀνθρωπιστικὸν σκοπὸν ἐκπληροῖ αὕτη.

Εὐχή.

Εὐχὴ γονιοῦ ἀγόραζι κὶ στοῦ βουνό πιρπάτα.

Λέγεται ὡς συμβουλὴ πρὸς τὰ τέκνα, ὅτι δηλαδὴ ὀφείλουσιν ἐν πάσῃ περιπτώσει νὰ τιμῶσι τοὺς γονεῖς των, ἵνα ἐπιτύχῃσι τῆς εὐχῆς καὶ εὐλογίας αὐτῶν.

Ζακόνι.

Κάθι χώρα κὶ ζακόν',
κάθι μαχαλᾶς κὶ τᾶξ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα καὶ γειτονικῶν ἀκόμη περιφερειῶν παρουσιάζουσι πολλὰς διαφοράς.

Ζημία.

Νὲ ἡ γάτα νὲ ἡ ζημιὰ τ'ς.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν δι' ἐκείνους, πού κατορθώνουν μεθ' ἐκάστην πράξιν νὰ θέτουν τὰ πράγματα στὴν θέσιν των.

Ζούλεια.

Νᾶταν ἡ ζήλεια ψῶρα,
θὰ γιόμουζ' ὅλ' ἡ χώρα.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἡ ζούλεια δὲν εἶναι κολλητικὴ ἀρρώστεια, ἀλλ' ἔμφυτος.

Ζουμί.

Τί οὐ κάβουρας, τί τοῦ ζ'μί τ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἀπὸ μικρὰ καὶ ἀσήμαντα ἔργα δὲν πρέπει νὰ προσδοκᾷ τις μέγα κέρδος.

Ζυμώνω.

Πχοιὰ δὲ θέλ' νὰ ζ'μώσ'
κάθι μέρα κουσκινίζ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῆς ἀπροθυμίας μερικῶν, πού, γιὰ ν' ἀποφύγουν βαρυτέραν ἐργασίαν, σπαταλοῦν τὸν καιρὸν των εἰς παιδαριώδεις ἀσχολίας.

Ζῶ.

Ζοῦν καλά; — Σὰ δὴ γάτα μὴ τοῦ σ' κλί.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ τ' ἀνδρόγυνα ἢ καὶ τοὺς συνεταίρους, οἱ ὁποῖοι δι' ἀσυμφωνίαν χαρακτηῖρος συνεχῶς εὐρίσκονται εἰς προστριβάς.

Θαῦμα.

Κάθι θαῦμα γιὰ τρεῖς μέρις.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι καὶ ἡ χιρὰ καὶ ἡ λύπη ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἶναι ἐφήμεροι.

Ἰσιάζω.

Τοῦ στραβὸ τοῦ ξύλου
μόν' ἢ φωτιὰ τοῦ ἰσιάζ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι τὰ ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας κτηθέντα ἐλατιώματα καὶ αἱ ἐκ συναναστροφῆς συνήθειαι παρακολουθοῦν ἕκαστον καὶ μέχρι γήρατος καὶ ὅτι μόνος ὁ θάνατος ἐξαλείφει ταῦτα.

Κάθομαι.

Στ' ἀγκάθια κάθητι.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, πού εὐρίσκονται εἰς στενοχωρίαν καὶ ἀναμένουν ξένην βοήθειαν.

Κάτσι στραβά κὶ μίλα ἴσια.

Λέγεται ὡς συμβουλὴ, ὅτι δηλαδὴ καὶ εἰς δυσκόλους περιστάσεις πρέπει τις νὰ προτιμᾷ τὴν ἀλήθειαν.

Καίει.

Κουδὰ στοῦ ξηρὸ καίει κὶ τοῦ χλουρό.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι εἰς τινὰς περιπτώσεις μαζί μὲ τοὺς κακοὺς ὑποφέρουν καὶ οἱ καλοί.

Καίωμα.

— Κήκα, μάνα μ', κήκα!

— Κήκες, πιδί μ', κήκες!

— "Οχ', μάνα μ', ἀπ' τοὺν ἄντρα, ἀπ' τοῦ λουκάν'κου.

Λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ κείνους, πού δὲν αἰσθάνονται πραγματικὴν λύπην. Περὶ τῆς προελεύσεως τῆς πυρομίας λέγεται ὁ ἐξῆς μῦθος: Κάποια ἐλαφρόμυαλη, τῆς ὁποίας ὁ ἄνδρας ἀπέθανε, ἀφήνει τοὺς ξένους εἰς τὴν αἰθουσαν τοῦ νεκροῦ καί, ἀφοῦ ἔψησε λουκάνικον εἰς τὸ μαγειρεῖον, ἤρχισε νὰ τρώγῃ. Ἐπειδὴ ὁμως αἰφνης τὴν ἐξήτησεν ἡ μητέρα της, ἔκρυπεν εἰς τὸν κόρυφον τῆς τὸ ζεστό λουκάνικο καί, ἐπειδὴ ἠσθάνετο τὸν πόνον τοῦ καψίματος, εἶπε τ' ἀνωτέρω.

Καιρός.

Κατὰ τοὺν κιρὸ κὶ τοῦ χουρό.

Λέγεται ὡς συμβουλὴ τοῦ ὅτι δηλαδὴ πᾶς τις πρέπει νὰ συμβαδίξῃ μὲ τὰς περιστάσεις.

Καθὼς βλέπω τοὺν κιρό,

κάτ' καλὰ εἴμισι κ' ἰδῶ.

Λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ κείνους, πού, ἐνῶ εἶναι ἀνεπιθύμητοι, προσποιοῦνται ὅτι δὲν ἀντιλαμβάνονται τίποτε.

Ἐγ' οὐ κιρὸς γυρίσματα,
νὰ γιατρίφτουν τὰ πείσματα.

Λέγεται γιὰ κείνους, ποὺ ἀνίκανοι ὄντες νὰ συντελέσουν ἀφ' αὐτῶν, στηρίζουν τὰς ἐλπίδας των εἰς ἐξωτερικὴν βοήθειαν.

Καίω. Γιὰ τοὺν ψύλλου ἔκαψιν τοῦ πάπλουμα.

Λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ κείνους, ποὺ γιὰ ἀδικαιολόγητον φιλοτιμίαν ἐξοδεύουν ἀλύπητα καὶ συνεπῶς ζημιοῦνται σημαντικά.

Καίει κὶ δὲ γυρνίζ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, ποὺ μὲ περισσὴ τέχνη κρύβουν τὴν πονηριά τους ἢ μὲ ὑποκριτικὸν τρόπον ἀποκρύπτουν τὴν ὑπουλον σκέψιν των.

Καλάθι. Ὅπ' σὶ ποῦν πολλὰ κιράσια,
πᾶρι μ' κρὸ καλάθ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι εἰς τὰς καυχησιολογίας μερικῶν δὲν πρέπει τις νὰ δίδῃ πίστιν.

Καλόγηρος. Καλόγηρους θυμῶνιαι τοῦ τριήμερου
κακιά 'πουκρια ἀπόκριβιν.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὁποῖοι, ἀναλογιζόμενοι τὰς συνεπειὰς τῶν πράξεών των, δὲν ἤμπορουν νὰ ἡσυχάσουν.

Κάμνω. Μὴ γάμ'ς, νὰ μὴ βρῆς.

Λέγεται ὡς προειδυποίησις τοῦ ὅτι δηλαδὴ θὸ πάθῃ τὰ αὐτὰ ὁ ἀδικῶν τοὺς ἄλλους.

Καπειάνιος. Οὐ καλὸς οὐ καπειάνιος
στὴ φουρτούνα φαίνεται.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ὁ ἱκανὸς μόνον δύναται ν' ἀντιμετωπίσῃ τὰς δυσκολίας.

Καράβι. Τρανὸ καράβ', τρανὴ φουρτούνα,
μ' κρὸ καράβ', μ' κρὴ φουρτούνα.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι δηλαδὴ αἱ ὑποχρεώσεις καὶ τὰ καθήκοντα συμβαδίζουν πρὸς τὴν κοινωνικὴν θέσιν ἐκάστου.

Καρδιά. Ἀνθρουπου γλέπ'ς, μὰ καρδιά δὲ ξέρ'ς.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι τὰ ἐξωτερικὰ φαινόμενα εἰς τὴν συνήθως ἀπατηλὰ

Καιεβάζω. Ἀς εἶν' κὶ ζαχαρένια, κατέβασέ την.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῶν διαθέσεων τῆς νύφης πρὸς τὴν πεθεράν. Περὶ τῆς προελεύσεως τῆς παροιμίας λέγεται ὁ ἐξῆς μῦθος: Κάποιος ἀπὸ μεγάλη ἀγάπη πρὸς τὴν ἀποθανοῦσαν μητέρα του παρήγγειλεν εἰς ζαχαροπλάστην καὶ τοῦ ἔκαμεν ὁμοίωμα τῆς μητρός του ἀπὸ ζάχαρι καὶ τὸ ἐτοποθέτησεν εἰς τὸ σαλόνι, καθὲ φορὰ δὲ ποὺ ἐγύριζεν ἀπὸ τῆ δουλειά του, ἐκαλησπέρριζε πρῶτα τὸ ἀγαλματάκι τῆς μητρός του καὶ ἔπειτα τὴν γυναῖκα του. Αὕτην τὴν τακτικὴν ἢ γυναῖκα του τὴν ὑπέμεινε γιὰ ὀλίγον καιρὸ, στὸ τέλος ὁμως δὲν ἐβάσταξεν, ἀλλ' ἀπ' τῆ ζήλεια τῆς ἐξήτησεν ἀπὸ τὸν ἄνδρα της νὰ τὴν καιεβάσῃ.

Κατήφορος. Πῆρ' οὐ γκαβὸς κατήφουρουν.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, οἱ ὁποῖοι ἀμερίμνως συνεχίζουν πορείαν, προετοιμασθεῖσαν παρ' ἄλλων.

Καρτερῶ. Ἀλλοίμουνου ποὺ καρτιρεῖ στῆς γειτουνιάς τοῦ γιόμα.

Λέγεται ὡς ἀποθαρρυντικὸν γιὰ κείνους, ποὺ ἐν παντὶ ἀναμένουν ὑποστήριξιν ἄλλων.

Καβγᾶς. Ἀπλὼν' τοῦ ζ'νάρι τ' γιὰ καβγᾶ.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, οἱ ὁποῖοι ἐκ συστήματος δίδουν ἀφορμὴν εἰς φιλονεικίας.

Κεμπάπι. Ἔμ σ'ίς', ἔμ κεμπάπ'.¹

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ πλεονέκτου, ὁ ὁποῖος τὰ θέλει ὅλα δικὰ του καὶ χωρὶς τὴν παραμικρὰν ζημίαν.

Κέρδος. Στοῦ ἄδικου τοῦ κέρδους
σύδρουφους οὐ διάβουλους.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πλούτη κερδηθέντα μὲ ψευτιᾶς καὶ ἀδικίας δὲν θὰ φέρουν καλὸ τέλος εἰς τὸν κερδίσαντα.

Κεφάλι. Σκυμμένον κιφάλ'
σπαθὶ δὲ δοῦ κόβ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι διὰ λελογισμένης ὑπακοῆς καὶ ὁ ἐχθρὸς κάμπτεται.

Μέτρα κιφάλια κὶ κόβι σκουφχίς.

Λέγεται ὡς συμβουλὴ εἰς τοὺς ἐπιχειροῦντας κάτι, νὰ ὑπολογίζουν ἐκ τῶν προτέρων τὰ πάντα.

Κλαίω. Ὅλ' ἔκλιγαν τοῦ βόνου τους κι οὐ μυλουνᾶς τ' αὐλάκ'.

Λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ κείνους, οἱ ὁποῖοι μαζὶ μὲ τοὺς ὑποστάντας σοβαρὰς ζημίας θέλουν νὰ συγκρίνουν καὶ τὰς ἰδικὰς των μικροζημίας.

Κλάνω. Θέλ'ς νὰ κλάης κὶ νὰ μὴ φρυγᾶης.

Λέγεται ὡς εἰρωνεία γιὰ τοὺς πολὺ φιλαργύρους, ποὺ ἐπιζητοῦν τὸ καλόν, ἀλλὰ χωρὶς δαπάνης.

Κλέφτης. Ἀπχιαστούς κλέφτ'ς,
καθάργιους νοικουκύρ'ς.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, ποὺ μὲ μεγάλην δεξιολογίαν ἀποκρύπτουν τὴν ἐνοχὴν των.

Φουνάζ' οὐ κλέφτ'ς,
νὰ φύγ' οὐ νοικουκύρ'ς.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικόν, προκειμένου περὶ ἐνόχων, ποὺ μὲ τίς φωνῆς καὶ τὰ παράπονά των προσπαθοῦν νὰ συγκαλύψουν τὴν ἐνοχὴν των.

¹ Ἡ παροιμία τουρκικὴ: Καὶ σούγλα, καὶ ψητό.

Κόβω. Θὰ μὴ κόψ' τοὺ νιρὸ π' τὰ πρᾶσσα.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ δὲν διδοῦν τὴν παραμικρὰν σημασίαν εἰς ἀπειλὰς τρίτου.

Κοιμοῦμαι. Κ' μήθ' κίς μὴ γκαβόν; Ὡς τοῦ προῦτ' θ' ἄλλοιθουρίης.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν περὶ τοῦ πόσῃ ἐπίδρασιν ἄσκει ἡ συναναστροφή.

Κόμποι. Δέκα μῆνις, πέντι κόμποι.

Λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ τὶς ἀργοκίνητες καὶ τεμπέλες ὑφάντριες.

Κοπανῶ. Ἀέρα κοπανᾷς.

Λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ τοὺς ματαιοσκόλους.

Κόσκινου. Κινούργιου κόσκ'νου, ποῦ νὰ σὶ κριμάσου;

Κὶ παλιό, ποῦ νὰ σὶ πιτάξου;

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πολλοὶ καταβάλλουν φροντίδας νὰ φανοῦν ἀρεστοὶ εἰς τὰς νέας γνωριμίας παραμελοῦντες τὰς παλαιάς.

Κόσμος. Σὰ δοῦ γόσμου κι οὐ Κουσμάς.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ὀφείλει πᾶς τις νὰ συμμορφοῦται πρὸς τὸ περιβάλλον αὐτοῦ.

Κουκκιά. Καθὼς δείχνουν τὰ κ'κκιά,

δὲν ἔχ' φέτον Πασκαλιά.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἐκ τῆς ἐξειδίσεως διαφόρων περιστατικῶν ἢ ὑπόθεσις δὲν θὰ ἐξελιχθῇ εὐνοϊκά. Περὶ τῆς προελεύσεως τῆς παροιμίας λέγεται ὁ ἐξῆς μῦθος: Κάποιος παπᾶς τοῦ παλιοῦ καιροῦ, ἀγρόμαμος, γιὰ νὰ μὴ χάσῃ τὸ λογαριασμὸ τῶν ἡμερῶν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, εὐθὺς ἀμέσως ἀπὸ τῆ βραδείᾳ τῆς ἀποκριᾶς ἐμέτρησε 49 κουκκιά καὶ τὰ ἔβαλε στὸ ντουλάπι καὶ κάθε βράδου ἀφαιροῦσε καὶ ἀπὸ ἓνα κουκκί. Ἡ παπαδιά, γιὰ νὰ καθάρισῃ γενικῶς τὸ σπίτι, ἔβγαλε καὶ τὰ κουκκιά ἀπὸ τὸ ντουλάπι καὶ τὰ ἀφῆκε κάτω προσωρινῶς. Οἱ λαίμαργες ὁμως πόπιες ἄρπαξαν μερικὰ ἀπ' αὐτά. Ἡ παπαδιά τότε, γιὰ νὰ κρύψῃ τὴν ἀπροσεξία τῆς αὐτῆς, ἄρπαξε μιὰ χούφτα κουκκιά ἀπὸ τὸ σακκὶ καὶ τὰ ἔβαλε πάλι στὴ θέσι των. Τὸ Πάσχα ἐξημέρωνε καὶ ὁμως τὰ κουκκιά δὲν ἐτελείωναν. Τότε ὁ παπᾶς εἶπε τ'ἀνωτέρω.

Νὰ μασᾷς κ'κκιά κὶ νὰ τὴ φτᾷς.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἐκφράσῃ τις γνώμην περὶ τῆς ὁμορφιάς γυναικὸς τινος.

Κούκλα. Ἀπόξου κούκλα, ἀπουμέσα πανούκλα.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἡ ἐξωτερικὴ ἐμφάνισις πρέπει νὰ συνδυάζεται καὶ μὲ τὴν ἐσωτερικὴν.

Κουνῶ. Κατὰ τοῦ σκουπὸ κούνα κὶ τὰ πόδια σ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πᾶς τις ὀφείλει ἐν τῇ ἐργασίᾳ του ν' ἀκολουθῇ τὰς δεδομένας ὑποδείξεις.

— Βοήθα, Παναγιά μ'.

— Κούνα δὲ τὰ χέργια σ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι τὰ πάντα ἀποκτῶνται οὐχὶ μοιρολατρικῶς, ἀλλὰ κατόπιν κόπων.

Κουτσαίνω.

Κ'τσαίν' ἡ καμήλα π' τοῦ φτί;

Λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ τοὺς προφασισζομένους σοβαρὸν στενοχωρίαν ἐκ μη-
δαμινῆς αἰτίας.**Κοφτερά.**

Πίσου εἶν' τὰ κουφτερά.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πρὸς μόρφωσιν γνώμης διὰ τὴν ἐκβασιν
ἐπιχειρήσεως δὲν ἀρκοῦν αἱ πρῶται ἐπιτυχίαι, ἀλλ' ὅτι δεόν ν' ἀναμένεται
τὸ τέλος.**Κῶλος.**

Δὲ λέει πὼς θέλ' οὐ κώλους της,

μόν' λέει πὼς φταίγ' ἡ Μοῖρα της.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι τὰς ἰδίας των παρεκτροπὰς θέ-
λουν νὰ δικαιολογήσουν ἀποδίδοντες αὐτὰς εἰς τὴν ὑπατιότητα ἄλλων.**Λαγός.**

Τάζ' λαγοὺς μὴ πιτραχείλια.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ γιὰ νὰ τύχουν ὑποστηρίξεως δίδουν
ἀφθόγους ὑποσχέσεις.**Λάκκος.**

Κάτ' λάκκουν ἔχ' ἡ φάβα.

'Ενδεικτικὸν τοῦ ὅτι ὁ κρύφιος σκοπὸς εἶναι ἄλλος.

Λαλῶ.

"Οπ' λαλοῦν πουλλὰ πιτ'νάρια, ἀργεῖ νὰ ξεμιρώσ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι αἱ γνῶμαι τῶν πολλῶν ἐπιβραδύνουν τὸ ἀπο-
τέλεσμα πάσης ἐπιχειρήσεως.**Λέγω.**

Δὲ δοὺν λέω σὶ κανέναν, μόν' στοῦ μύλου κὶ στοῦ παζάρ'.

Λέγεται ὡς εἰρωνεία διὰ τοὺς ἰσχυριζομένους ὅτι θὰ κρατήσουν τὸ ἐμπιστευ-
θὲν μυστικόν.**Λίγδα.**

Τρέχ' ἡ λίγδα στοῦ βαστό.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι τὰ κέρδη καὶ αἱ ἐπιτυχίαι συνήθως εὐνοοῦν
τοὺς πλουσίους.**Λόγια.**

Τὰ θ'κά σ' τὰ λόγια εἶνι σὰ δοὺ Μπαροῦ τὰ χάπια.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῶν διδομένων συμβουλῶν, αἱ ὅσαι ἀπεροῦνται τῆς
θεούσης βαρύτητος. Περί τῆς προελεύσεως τῆς παροιμίας λέγεται ὁ ἔξης μῦθος:
Τὸν παλαιὸν καιρὸν δὲν ὑπῆρχεν ἡ πληθώρα τῶν ἱατρῶν τῆς σήμερον. Τότε
λοιπὸν κάποιος Ἰσραηλῆτης, ὀνόματι Μπαροῦ, ἐγύριζε τὰ χωριά καὶ ἐθεράπευε
κάθε ἀρρώστια (κατὰ τὸ λέγειν του) μὲ κάτι χάπια δικῆς του κατασκευῆς, τὰ
ὅποια ἐν τέλει ἀπεδεικνύοντο ὡς μὴ ἔχοντα καμμίαν θεραπευτικὴν δύναμιν,
ἐξ οὗ καὶ ἡ ἀνωτέρω παροιμία.

Χίλια λόγια ἔναν παρᾶ.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι αἱ κατόπιν ἀτυχήματος συμβουλαὶ οὐδεμίαν
ἔχουν ἀξίαν.

Τέτχοια ὦρα, τέτχοια λόγια.

"Οτι αἱ συμβουλαὶ δεόν νὰ δίδωνται ἐπικαίρως.

Λύκος.

Οὐ λύκους τρώει κὶ ἀπ' τὰ μιτρημένα.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, ποὺ ἀρνοῦνται νὰ χορηγήσουν κάτι προ-
βάλλοντες ὡς κώλυμα τὴν ἀτομικὴν εὐθύνην.

Κι οὐ λύκους χουρτάτους κι οὐ μέτρους σουστός.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, ποὺ κατορθώνουν καὶ νὰ καταχρῶνται καὶ νὰ παρουσιάζωνται ὡς τιμιώτατοι.

Οὐ λύκους τοῦ μαλλί τ' ἀλλάζ', μὰ τοῦ χούϊ πουτέζ.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, ποὺ καὶ ἐν μεγάλῃ ἡλικίᾳ δὲν ἀποβάλλουν τὰς κακὰς συνηθείας.

Οὐ λύκους ἀντάρα κυνηγίει.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, ποὺ ἐπωφελοῦνται πάσης ἀνωμαλίας καὶ ταραχῶν πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ των.

Οὐ λύκους ἔχ' τῶνουμα, μὰ ἡ ἀλ' ποῦ τὴ χάρ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῶν ἐπιτηδείων ἐκείνων, ποὺ κατορθώνουν μὲ τὴν δεξιότητι των νὰ ἐνοχοποιήσουν τοὺς ἄλλους.

Λυποῦμαι. Λυπῶντας τοῦ καρφὶ χάν' κι τοῦ πέταλου.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, ποὺ ἐκ μικροψυχίας καὶ ἐλλείψεως θάρρους ὑφίστανται σοβαρὰν ζημίαν.

Λυχνάρι. Ἄναψι τοῦ λυχνάρι σου, προτοῦ σὶ φτάσ' ἡ νύχτα.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ τοὺς ἐπιχειροῦντας καίτι, ὅτι πρέπει ἐκ τῶν προτέρων νὰ μεριμνήσουν γιὰ ὅλα.

Μαζεύω. Μάξιβι κι ἄς εἶν' κι ρόγισ.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν, ὅτι ποτὲ δὲν πρέπει νὰ περιφρονῇ κανεὶς καὶ τὸ ὀλίγον κέρδος.

Μαλλιὰ. Μαλλιὰ μακριὰ κι κουντη γνῶσ'.

Ἐνδεικτικὸν τῆς ἐλαφρότητος τῶν γυναικῶν.

Μαμμή. Οἱ πουλλὲς οἱ μαμμές ἢ κ' τσὸ ἢ γκαβό.

Ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, ὅταν διὰ τὴν περσείωσιν τῆς ἀναμιχθούν πολλοί, τὸ τέλος τῆς δὲν θὰ εἶναι καὶ εὐχάριστον.

Μάννα. Λοῦζι μι, χτινίζι μι,

τ' ἔξρω ἰγὼ τ' μάννα μ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ μὲ ὅλας τὰς παρεχόμενας εὐεργεσίας καὶ περιποιήσεις δὲν μένουν καὶ πλήρως εὐχαριστημένοι.

Ἡ μάννα μου σὰ βέθανι, καμμὰ μὴν ἀπομείνη.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ ἐπιχαίρουν διὰ τὰ ὅμοια μὲ τὰ δικά των ἀτυχήματα τῶν ἄλλων.

Μάρτης. Λεῖπ' οὐ Μάρτ'ς ἀπ' τ' Σαρακουστή;

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, ποὺ ἀπρόσκλητοι χώνονται σὲ κάθε ὑπόθεσι.

Μάτι. Κάλλιου τοῦ μάτ' πέρι τῶνουμα.

Λέγεται ὡς συμβουλή, ὅτι δηλαδὴ εἶναι προτιμότερα ἢ ὕλική ζημία παρὰ ἡ κακὴ φήμη.

Ἄλλα εἶν' τὰ μάτια τοῦ λαγοῦ κι ἄλλα τῆς κουκ-
κουβάγιας.

Λέγεται ὡς εἰρωνεία γιὰ κείνους, ποὺ χωρὶς νὰ ἔχουν τὴν ἀπαιτουμένην ἀξίαν, ἐννοοῦν ν' ἀντιμετρηθοῦν μὲ τοὺς ἱκανωτέρους των.

Μέλι. Ἄν ἔκαμναν ὅλις ἢ μῦγισ μέλ', θά τρουγαν κ' οἱ
Γύφτ' μὴ τὰ χ'λιάρια.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι δὲν παρατηρεῖται ἡ αὐτὴ ἱκανότης εἰς ὅλους.

Μετρώ. Ὡς νὰ μιτρήσ' οὐ γνωυσ'κός,
οὐ παλαβὸς βιτίζ' τὴ δ'λειά τ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ χάρις εἰς τὴν τόλμην των καὶ τὸ ριψο-
κίνδυνον τοῦ χαρακτηῖρος ἐπιτυγχάνουν εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις των.

Μῆλο. Ποῦ θὰ πές' τοῦ μήλου; Κάτου 'ποὺ τὴ μ'λιά.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι τὰ τέκνα θὰ ὀριόασουν τοὺς γεννήτορας.

Μονό. Μονὸ δὲ φτάν', διπλὸ πιρ'σεύ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι εὐρίσκονται πρὸ σοβαροῦ δι-
λήμματος.

Μουλάρι. Πῆγι μ'λάρ, γύρ'σιν γουμάρ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, ποὺ χωρὶς ἱκανότητα καμμίαν ἀρχίζουν
μιά δουλειά καὶ ἐν τέλει τὴν ἀφίνουν ἡμιτελῆ.

Μουλουχτός. Ἀποὺ μουλουχτὸ πουτὰμ' νὰ φ'λαῖσι.
Λέγεται ὡς συμβουλή, ὅτι πρέπει νὰ καταβάλλῃ κανεὶς μεγάλην προσοχήν,
ὅπως ἀποφεύγῃ τοὺς δολίους καὶ ὑποκριτάς.

Μπαῖράμ. Θὰ ρουτήσ'ν οἱ Τοῦρκ' τ'ς Γύφτ' πότι νὰ κάμ'ν
μπαῖράμ;
Λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι, καίτοι δὲν καλοῦνται, προσφέρονται
ἀφ' ἑαυτῶν νὰ διατυπώσουν καὶ τὴν γνώμην των.

Μπουμπό. Σκατὸ καλονκιρ'νό,
μπουμπὸ χειμωνιάτ'κου.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἡ ἔλλειψις εἰδους τινός, ἔστω καὶ κατωτέρου,
καθιστᾷ τοῦτο περιζήτητον.

Μυαλό. Σὰ δὲν ἔχ'ς μυαλό, ἔχ'ς πουνδάρια.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, ποὺ χωρὶς σκέψιν καὶ μελέτην ἐνεργοῦν
βεβιασμένως καὶ κατόπιν ἀναγκάζονται νὰ ἐπαναλάβουν τὰ αὐτά.

Μύγα. Πχοιὸς ἔχ' τὴ μύγα μυγιάζιτι.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ὁ ἔνοχος πολλάκις ἐκ τῶν κινήσεών του προ-
δίδεται.

Μύτη. Τί τρέχ' ἡ μύτη σ';—Εἶν' ἀπ' τοῦ χ'μῶνα.—Σὶ ξέ-
ρου κι ἅπ' τοῦ καλουκαῖρ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι τὰ ἐκ φύσεως ἐλαττώματά των
προσπαθοῦν νὰ δικαιολογήσουν εἰς τοὺς ἄλλους ὡς δῆθεν ὀφειλόμενα εἰς δια-
φόρους ἐξωτερικὰς ἐπιδράσεις.

Νηστεύω.

Νηστεύ' οὐ δούλους τοῦ Θεοῦ; — Νηστεύ' γιατί δὲν ἔχ'.

Λέγεται ὡς εἰρωνεία γιὰ κείνους, τῶν ὁποίων ἡ πίστις δὲν βασιζεται ἐπὶ πεποιθήσεων, ἀλλ' εἶναι συνέπεια ἀνωτέρας βίας.

Νηστικός.

Οὐ νησ' κὸς κουμμάτια 'νείρεύιτι.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι τὴν ἐπιτυχὴ ἔκβασιν τῶν ὑποθέσεων των ἐξαρτῶσιν ἀπὸ ἐλπίδας μόνον.

Νίβομαι.

Ὅλ' ὅσ' νίβουντι δὲ δρῶν μὴ τοῦ Δισπότ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πᾶς τις ὀφείλει νὰ συμμορφοῦται πρὸς τὴν κοινωνικὴν του τάξιν. Περὶ τῆς προελεύσεως τῆς παροιμίας λέγεται ὁ ἑξῆς μῦθος: Κατὰ τὴν συνήθη κατ' ἔτος μετάβασίν του εἰς τὰ χωρία τῆς ἐπαρχίας του ὁ ἀρχιερεὺς κατέλυσεν εἰς τοῦ πλουσιωτέρου τῶν προυχόντων τοῦ χωρίου, ὅστις ἦτο καὶ ἐπίτροπος τῆς ἐκκλησίας καὶ ὁ ὁποῖος μεταξὺ τοῦ λοιποῦ ὑπηρετικοῦ του προσωπικοῦ εἶχε καὶ ἓνα τελείως ἄξεστον χωρικὸν ὡς χοιροβοσκόν. Αὐτὸς λοιπόν, ἐπειδὴ εἶδε τοὺς ἄλλους νὰ πλύνωνται, πρὶν νὰ καυήσουν στὸ τραπέζι, ἔτρεξε καὶ αὐτὸς καί, ἀφοῦ ἔπλυνε τὰ χέρια του, ἐπῆγε στὴ σειρά τῶν ἄλλων νὰ πάρῃ θέσιν στὸ τραπέζι. Μόλις τὸν εἶδε τὸ ἀφεντικό του, τὸν ἐρωτᾷ: «Τί τρέχει;» Ἀφεντικό, νίφτικα κ' ἰγώ». Τότε τὸ ἀφεντικό του εἶπε τὴν ἀνωτέρω φράσιν.

Νοικοκύρης.

Ὅσα ξέρ' οὐ νοικουκὺρ'ς,

δὲ δὰ ξέρ' οὐ μουσαφίρ'ς.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἡ εὐφυΐα ἀδυνατεῖ νὰ διεισδύσῃ εἰς τὰς ἐνδομύχους σκέψεις ἄλλου προσώπου.

Νοῦς.

Ἐνας νοῦς κι αὐτὸς ρουμαίικους.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῆς ἐν πολλοῖς ἐπιπολαιότητος τῶν Ρωμίων.

Μὴ τοῦ νοῦ τ' μπαϊράμ!

Λέγεται ὡς εἰρωνεία γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι, μολονότι δὲν ἔχουν καμμίαν ἐνδειξιν ἐπιτυχοῦς ἐκβάσεως τῶν υποθέσεων των, πανηγυρίζουν ἐκ τῶν προτέρων τὴν ἐπιτυχίαν των.

Ντέρτι.

Δώδεκ' Ἀπουστόλ', καθένας μὴ τοῦ δέρτι τ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν, προκειμένου περὶ πολλῶν, ποὺ καθένας μεριμνᾷ περὶ ἰδίας ὠφελείας.

Νύφη.

Ἡ νύφ' μας ἡ καματιρῆ,

τοῦ Μέγα Σάββατου βραδύ.

Λέγεται ὡς εἰρωνεία γιὰ κείνους, ποὺ, γιὰ νὰ τελειώσουν τὴν ἐργασίαν των, περιμένουν τὴν τελευταίαν στιγμὴν.

Μὴ νύφ' πῶς ἤξιρις, μὰ πῶς βοήκεις.

Λέγεται ὡς συμβουλὴ, ὅτι πρέπει νὰ κανονίξῃ τις τὰς πράξεις του συμφώνως πρὸς τὰς διδομένους αὐτῷ νεωτέρας ὑποδείξεις.

Νύφ' κι ἂν δὲ γίν'κα,

ἂπ' τοὺν πλουκὸ ἀγνάντιψα.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῶν ἡμιμαθῶν ἐκείνων, ποὺ φαντάζονται ὅτι γνωρίζουν τὰ πάντα.

Νύχι.

Εἶνι νύχ' κὶ κριᾶς.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικόν, προκειμένου περὶ ατόμων, τὰ ὅποια συνδέει στενὴ φιλία.

Ξέρα.

Στὴν ξέρα καλὸ κὶ τοῦ χαλάζ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικόν γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι μετριάζοντες τὰς ὑπερβολικὰς ἀπαιτήσεις των ἀρκοῦνται καὶ εἰς ὀλιγωτέρας ἐξ αὐτῶν.

Ξειμαῶ.

Πρὶν Μάρτ'! Τὰ ξειμάσσα τὰ γίδια μ'.

Πασίγνωστος ἡ παροιμία αὕτη καὶ γνωστὴ ἡ προσέλευσίς της.

Ξίδι.

Μπατχαβὰ ξίδ' γλυκότερου π' τοῦ μέλ'.

Λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ κείνους, ποὺ δὲν θέλουν νὰ ἐξοδεύσουν πολλὰ καὶ τοῦτου ἕνεκα προτιμοῦν πρᾶγμα ἔστω καὶ κατωτέρας ποιότητος.

Τ' ἀψὺ τοῦ ξίδ' τ' ἀγγειό του βλάβ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικόν γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι μὲ τὸν εὐερέθιστον χαρακτῆρα των γίνονται πρόξενοι ζημίας εἰς ἑαυτούς.

Ξύλο.

Ἀπ' τοῦ ἴδγιου ξύλου κὶ φουρνόφκιαρου κὶ σκατόφκιαρου.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικόν τοῦ ὅτι καὶ μεταξὺ ἀδελφῶν πολλάκις παρατηρεῖται τελεία ἀνομοιότης χαρακτῆρων.

Ξυνά.

Οἱ μ'κροὶ τρῶν τὰ ξ'νὰ κ' οἱ γέρ' μουδιάζουν.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικόν τοῦ ὅτι πολλάκις τὰς παρεκτροπὰς τῶν τέκνων τὰς πληρῶνουν οἱ γονεῖς.

Ξύνω.

Ξύν' κ'λιῆς κὶ φκιάν' μαχραμάδης.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικόν τῶν τεμπέληδων, οἱ ὅποιοι, γιὰ νὰ δικαιολογηθοῦν καὶ ἀπέναντι τοῦ ἑαυτοῦ των, ἀσχολοῦνται μὲ τιποτένια ἐργασία.

*Ομιλῶ.

Οἱ δυὸ μας οὐμιλοῦμι, μὰ χώρια κουβιντιάζουμι.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικόν γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι δὲν κατορθώνουν νὰ συνεννοηθοῦν.

Νὰ μιλᾷς μόν' τοῦ Σαββάτου.

Λέγεται ὡς ἀπαγόρευσις πρὸς ἐκείνους, ποὺ αὐτόκλητοι ἐπεμβαίνουν στὴ συζήτησι.

*Ονομα.

Χτίσι ὄνομα καλὸ, πέρι πλούτη πουλλά.

Λέγεται ὡς συμβουλὴ, ὅτι πρέπει πᾶς τις νὰ θέτῃ εἰς καλυτέραν μοῖραν τὴν καλὴν φήμην παρὰ τὴν προσωρινὴν εὐμάρειαν καὶ χλιδὴν.

*Ορμηνεύω.

Μπαμπᾶ, ὅδας μ' οὐρμήνιβις, ἰγὼ μιτροῦσα μῦγίς.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικόν γιὰ κείνους, ποὺ δὲν θέλουν νὰ φορτώσουν τὸ μυαλό τους μὲ τὰς διδομένας συμβουλὰς καὶ ἀσχολοῦνται σὲ μηδαμινὰ πράγματα.

*Ορφανός.

Οὐ Θιὸς οὐρφανὸν κάμν', ἄμοιρουν δὲν κάμν'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικόν τοῦ ὅτι πολλάκις ἡ ἔμφοτος ἰδιοφυΐα ὑπερνικᾷ τὴν διὰ προσπαθειῶν καὶ κόπων κτωμένην μάθησιν.

Οὔγια. Τήρα τ'ν οὔγια κὶ πᾶρι παννί.

*Ένδεικτικὸν τοῦ ὅτι γὰρ κάθε πρᾶγμα πρέπει νὰ ἐξετάζεται ἡ προέλευσίς του.

Παινοῦμαι. *Οἱ πολλοὺς μόναχους πινιέτι, μόναχους κατηγοριέτι.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γὰρ κείνους, οἱ ὅποιοι δὲν κατορθώνουν μέχρι τέλους νὰ φανοῦν ἄξιοι τῶν ἐπαίνων.

Παλαβός. Εἶδὶς γέρουν παλαβόν, εἶνι 'πὸν τὰ νιάτα τ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι αἱ κακαὶ ἔξεις συνοδεύουν τὸν ἄνθρωπον μέχρι γήρατος.

Παλούκι. Πχοιδὸς πηδᾷ πουλλὰ παλούκια,
θὰ τοῦ βῆ κανα στοὺν γώλου.

Λέγεται ὡς προειδοποιήσις γὰρ τοὺς ριψικινδύνους, ὅτι κάποτε θὰ πάθουν ὠρισμένως.

Πανηγύρια. Εἴμαστι γιὰ τὰ παν'γύρια.

Λέγεται εἰρωνικῶς γὰρ κείνους, ποὺ εὐρίσκονται εἰς πολὺ γελοῖαν κατάστασιν.

Παντρεία. Μὶ τοῦ ζόρ' παντρεία;

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ βάζουν τοὺς ἄλλους ν' ἀποδρῶν τὴν ἀποψίν των.

Παπᾶς. Νὰ σὶ πῆ οὐ παπᾶς στοὺν φτὶ κι οὐ διάκους στοὺν
κιφάλ'.

*Έμμεσος κατάρα ὑπὸ τύπον εὐχῆς.

Πάπλωμα. Κατὰ τοὺν πάπλωμα κὶ τὰ πουδάρια σ'.

Λέγεται ὡς συμβουλὴ, ὅτι πρέπει δηλαδὴ τὰ ἔξοδα νὰ κανονίζωνται σύμφωνα μὲ τὰ ἔσοδα.

Παρᾶς. Μὶ τοὺν παρᾶ μ' γαμῶ κὶ τὴν κυρά μ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γὰρ κείνους, οἱ ὅποιοι βασιζόμενοι εἰς τὴν ἀτομικὴν των ἱκανότητα δὲν ἔχουν ἀνάγκην βοηθείας ἄλλων.

Παρακαλῶ. Μὶ βιὸ καλὸ δὲ βααρακαλῶ.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἔχοντες πεποιθήσιν εἰς τὰς δυνάμεις των δὲν ἐννοοῦν νὰ κατέλθουν εἰς ταπεινωτικὰ παρακλήσεις.

Παστουρμάς. Οὐ λύκους δὲ γάμν' παστουρμά.

Λέγεται εἰρωνικῶς διὰ τοὺς λαιμάργους καὶ τὰς ἄνευ ὑπολογισμοῦ σπατάλας.

Παστρικιά. Παστρικιά Θουδώρα,
τοῦ τσαρούχ' μέσ' τ' βίττα.

Λέγεται ὡς εἰρωνεία γὰρ τὰς οἰκοδεσποίνας, τὰς ὁποίας χαρακτηρίζει ἡ ἀταξία καὶ ἡ ἀκαθαρσία.

Πάσχα. Βάρτι βοῦρτσις κὶ λανάρια,
ἔφτασι τοῦ Μέγα Πάσχα.

Λέγεται ὡς εἰρωνεία γὰρ κείνους, ποὺ τὴν τελευταία στιγμή ἐνθυμοῦνται νὰ βιασθῶν στὴ δουλειά των.

Πατάει.

Δὲ βατάει σὶ σάπχιου σανίδ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, πού γιὰ κάθε ἐργασίαν των λαμβάνουν ὅλα τὰ μέτρα.

Πάτουμα.

Τοῦ πᾶν' τοῦ πάτουμα εἶνι νοικιασμένου.

Λέγεται ειρωνικῶς γιὰ τοὺς ἐλαφροὺς ἀπὸ μυαλὰ καὶ στερουμένους κρίσεως.

Πεθερά.

Τὰ λὲν τῆς πιθιρᾶς,

γιὰ νὰ τ' ἀκούσ' ἢ νύφ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, οἱ ὁποῖοι, μὴ θέλοντες νὰ κάμουν παρατηρήσεις κατὰ πρόσωπον, ἀπευθύνονται πρὸς τρίτον.

Παίρνω.

Ὅ,τι δίν'ς παίρν'ς.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἀναλόγως τοῦ καταβαλλομένου κόπου θὰ τύχῃς καὶ ἀποτελέσματος.

Περνώ.

Τοῦ τί πέρασα τοῦ ξέρω, δὲ ξέρω τί μοῦ γράφ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ τὰ ἀτυχήματα, πού ἴσως λάβουν χώραν εἰς τὸ μέλλον.

Πεσκέσι.

Μ'κρὸ πискέс' κὶ πούλλη ἀγάπ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού ἔχουν μὲν τὴν διάθεσιν, δὲν ἔχουν ὁμως τὰ ὑλικά μέσα νὰ δώσουν δῶρα.

Πτεινός.

Κάθι πέτ'νους σι' γουπριά τ' λαλεῖ.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού μόνον εἰς τὸ γνωστὸν εἰς αὐτοὺς περιβάλλον δύνανται νὰ γίνουν ἀντιληπτοὶ καὶ νὰ ἐπιβληθοῦν.

Πέτρα.

Κάθι πέτρα στοῦ δόπου της βαραίν'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἡ συχνὴ μετακίνησις καὶ ἡ ἀλλαγὴ ἐργασίας χωρὶς ν' ἀποφέρουν κέρδους γίνονται πρόξενοι βλάβης.

Πέφτω.

Ἦθελα νὰ πέσοι κατ', καλὰ πού μ' ἔσπρουξις.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού, ἐπειδὴ δὲν θέλουν νὰ ἐνδῶσουν, ἐπιζητοῦν ἀφορμὴν πρὸς ἀρνησιν.

Πηγαίνω.

Κεῖ πού πάϊνα γιὰ βί,

μοῦ τοῦ πῆραν κὶ τὸν δί.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού θέλοντες νὰ συγκαλύψουν μικράς των παρεκτροπὰς ἀναγκάζονται νὰ ὑποπέσουν εἰς ἄλλας. Περὶ τῆς προελεύσεως τῆς παροιμίας ὑπάρχει ὁ ἐξῆς μῦθος: Κάποιος κατσιακοκλέφτης καβαλλικεύει τὸ ἄλογο του καὶ διευθύνεται πρὸς μάνδραν εἰς τὴν περιοχὴν ἄλλου χωριοῦ μὲ σκοπὸν νὰ κλέψῃ κατσιακάκι. Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τὸ μανδρὶ καταβαίνει, δένει τὸ ἄλογό του εἰς ἓνα θάμνον καὶ σκυφτός—σκυφτός προχωρεῖ πρὸς τὸ μανδρὶ. Ὁ βοσκὸς ὁμως, πού εἶδε ἀπὸ μακρὰ τὸν καβαλλάρη καὶ ἔπειτα τὸν ἔχασε, ὑπωπευθῆκε καὶ ἀπὸ ἓνα μονοπάτι φθάνει εἰς τὸ μέρος, πού ἦτο τὸ ἄλογο, τὸ καβαλλικεύει καὶ φεύγει πρὸς τὸ χωριό. Ὁ κατσιακοκλέφτης, σὺν ἄκουσε τὸ ποδυβολητὸ τοῦ ἀλόγου, τότε ἐκατάλαβε πῶς ἔχασε τὸ παιγνίδι καὶ ἔφυγεν ἄπρακτος καὶ χωρὶς ἄλογο.

Πήχυν. Δὲ μιτροῦν μὴ τῇ θ' κή σ' τ' ᾤχη·

Λέγεται ὡς προειδοποιήσις ἀπειλῆς γιὰ κείνους, πού σκέπτονται νὰ προβοῦν εἰς αὐθαιρεσίας.

Πίττα. Μέσ' τῇ βίττα πάτ' σις.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, πού ἐκφυάζουν γνώμην ἰδικήν των, ἥ ὁποία εἶναι γεμάτη ἀσυννοησίες.

Ἦ πίττα ἡ καλή,
καλὸ φίλου καρτιρεῖ.

Λέγεται ὡς ἐνδειξις αἰσίας ἐκβάσεως τοῦ ἔργου.

Πιάνω. Δὲ πχιάν'ς χαρτουσιά.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού δὲν εἶναι ἱκανοὶ νὰ κάμουν ὅ,τι σκέπτονται.

Πλευρό. Σ' αὐτὸ τοῦ πλιβρὸ νὰ κοιμ'θῇς.

Λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ κείνους, πού ἀνεξέταστως βασιζονται σὲ ἀπατηλὲς ἐλπίδες.

Πνίγομαι. Μὴ βνίγισι στὰ ρ'χά.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού μὲ τὴν πρώτη ἀποτυχία ἀπελπίζονται, ἐνῶ δὲν ἔχασθη κάθε ἐλπίς.

Πνίγω. Ἀπὸ κριᾶς νηστεύ',

μὰ τοῦ χασάπ' τοὺν πνίγ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού ἀκολουθοῦν τοὺς τύπους καὶ παραμελοῦν τὴν οὐσίαν.

Ποδάρι. Κάθ' ἄρνι 'πὸν τοῦ πουνδάρι τ' κρέμιτι.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἕκαστος εὐθύνεται ἀτομικῶς γιὰ τὰς πράξεις του.

Ποδιές. Μάκρυναν οἱ πουνδιές

κὶ σκιπᾶσ'καν οἱ βουβές.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι τὸ χυῆμα καὶ ἐν γένει τὰ πλούτη σκεπάζουν μερικὰ ἑλαττώματα.

Πόνος. Ἀλλοῦ μὴ τρίβεις, γέροντα, κι ἄλλοῦ μὴ δέρν' οὐ πόνους.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, τῶν ὁποίων αἱ παρηγορίαι δὲν φέρουν καμμίαν ἀνακούφισιν.

Ποντικός. Πουντικός δὲ δοὺν χουροῦσι ἡ τρύπα,

ἔσυρνι μαζὶ κὶ κουλουκνύθια.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού, ἐνῶ τοὺς δέρνει ἡ δυστυχία, ἐπισωρεύουν οἱ ἴδιοι καὶ ἄλλας στενοχωρίας.

Πουθενά. Ποῦ ἦσαν ;—Πουθινά.—Τί ἔκαμνις ;—Καντίπουτα.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού μὲ ὅλους τοὺς κόπους, πού καταβάλλουν, δὲν μποροῦν νὰ προοδεύσουν.

- Πουλί.** Τοῦ πουνηρὸ τοῦ π'λί
πιάνιτι π' τὰ τέσσιρα
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού με ὅλες ταιν τίς πονηρίες σιὸ τέλος
τὴν παθαίνουν ἄσχημα.
- Πορδές.** Μὴ πουορδές δὲ βάφ'ν αὐγά.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού φαντάζονται πὼς ὅλες οἱ δουλειῖς μπο-
ροῦν νὰ τελειώσουν με λόγια καὶ καυχησιολογίες.
- Πρέπει.** "Οδὰς ἔπριπι, δὲν ἔβριχι, κὶ τώρα χαλαζών'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κάθε πρᾶξιν, πού γίνεται παρὰκαιρα.
- Προφήτης.** Κάνι μι προουφήτην, νὰ σὶ κάμου πλούσιουν.
Λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ τοὺς παρέχοντας τὰς συμβουλὰς των ἐκ τῶν ὑστέρων.
- Ρεπάνι.** "Εχ' χοῦ τοῦ ριπάν'
κὶ κáθι τόπους δὲ δοῦ κán'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πρὸς ἐπιτυχίαν πάσης ἐπιχειρήσεως ἀπαι-
τεῖται εἰδικότης.
- Ρόγα.** Ξύψωμα κὶ δίχους ρόγα
κὶ παπούτσια 'ποῦ τὴ ράχ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν, προκειμένου δι' ἐργασίαν ἄνευ μισθοῦ, μὴ ἀπληλα-
γμένην δὲ τῶν εὐθυνῶν.
- Ρόκα.** Βάσανα πού ἔχ' ἡ ρόκα,
ὡς πού νὰ γιμώσ' τ' ὀδροάχ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πᾶσα ἀνεξαίρετως ἐργασία προϋποθέτει καὶ
κόπους.
- Ροῦχα.** Φύλαγι τὰ ροῦχα σ', νάχ'ς τὰ μ'σά.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ὁ φρόνιμος καὶ προσεκτικὸς καὶ ἐν στιγμῇ
ἀτυχίας θὰ εἶναι εἰς θέσιν κάτι νὰ συγκρατήσῃ καὶ νὰ περισώσῃ.
- Σαββάτο.** Σαββάτου νᾶνι, μᾶστουρα, κὶ ἄς εἶνι χίλις ὥρις.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι με μεγάλην ἀνυπομονησίαν προσ-
παθοῦν νὰ φθάσουν σιὸ τέλος τῆς ἐπιχειρήσεως ἀδιαφοροῦντες διὰ τὴν καλυ-
τέραν αὐτῆς ἔκβασιν.
- Θέλ'σι Οὐβριὸς νὰ καβαλλ'κέψ', ἔτυχι Σαββάτου.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων τῶν ἀνθρώπων, πού τὴ στιγμῇ, πού σκέπτον-
ται κάτι νὰ κάμουν, τοὺς παρουσιάζονται ἀπρόοπτα ἐμπόδια.
- Σακκούλα.** Νὰ φκιᾶης κινούργια σακκούλα.
Λέγεται εἰρωνικῶς πρὸς τοὺς δανειστάς, ὅτι ἀπὸ μερικὸς ὀφειλέτας δὲν
πρέπει νὰ ἔχουν ἐλπίδας ἐπιστροφῆς τοῦ δανείου.
- Σακκούλι.** Μὴ φασούλ' φασούλ' γιμώζ' τοῦ σακκούλ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι διὰ τῆς οἰκονομίας καὶ περισυλλογῆς ἐπι-
τυγχάνονται πολλά.

Σηκώνομαι.

Πχοιὸς νὰ ρ'μάξ' νὰ σ'κουθῇ νὰ στιφανουθῇ!

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῶν ὀκνηρῶν ἐκείνων, πού ἔνεκα τῆς ὀκνηρίας των αὐτῆς ἀποποιοῦνται καὶ τὰ πλέον εὐχάριστα. Περί τῆς προσελεύσεως τῆς παροιμίας λέγεται ὁ ἐξῆς μῦθος: Κάποια κοπέλλα τεμπέλα εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν ἐπρόκειτο νὰ ὑπανδρευθῇ. Τὴν ἡμέραν λοιπὸν τοῦ γάμου καὶ ὀλίγας ὥρας πρὸ τῆς στέψεως προσῆλθον ὅλες οἱ συνομήλικες φίλινάδες τῆς καὶ τὴν βρῆκαν ἀνέτοιμη. «Τί κάθασαι ἀκόμα; τῆς λέγουν. Κοντεύει ἡ ὥρα γιὰ τὴν στέψιν». Τότε ἀκριβῶς ἐκείνη μὲ δὶ' τῆς τὴν τεμπελιά εἶπε τὴν ἀνωτέρω φράσιν.

Σημαδεμένος.

Νὰ σὶ φ'λάῃ οὐ Θιὸς ἀπὸν σ'μαδιμένουν.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού, ὑποφέροντες ἀτομικῶς ἀπὸ σημαντικὸν ἐλάττωμα, συμπεριφέρονται κακῶς πρὸς τοὺς ἄλλους. Περί τῆς προσελεύσεως τῆς παροιμίας λέγεται ὁ ἐξῆς μῦθος: Ἀφοῦ ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον καὶ ἐπέρασεν κάμποσα χρόνια, ἐπῆγε μία ἐπιτροπὴ ἐνώπιόν του καὶ τοῦ λέγει: «Θεέ μου! ἔπλασες τόσον κόσμον καὶ καλὸν καὶ κακόν. Πῶς νὰ ξέρωμε ποιοὶ εἶναι καλοὶ καὶ ποιοὶ κακοί;—Μπουνταλάδες, λέγει τότε ὁ Θεός, ἅμα διητε ἀνθρώπο νάῃ σημάδι ἀπάνω του, αὐτὸς θὰ εἶναι κακὸς καὶ νὰ φυλάγεσθε».

Σκάβω.

Ἄλλ' σκάβ'ν κὶ κλαδεύ'ν,

κὶ ἄλλ' πίν'ν κὶ μιθοῦν.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων τῶν ἐπιτηδείων, πού ὅλως διόλου ἀνεξόδως καρποῦνται τοὺς κόπους τῶν ἄλλων.

Σκαλίζω.

Τὰ δόντια τ' ἄν σκαλίσ',

δικό μ' ψουμὶ θὰ βγάλ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι οἱ ἐκ συστήματος ἀχάριστοι λησμονοῦν ταχέως τὰς εὐεργεσίας.

Σκιάζομαι.

Ἄπ' τ' βρουχὴ οὐ βριμένους δὲ σκιάζει.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι εἰς τὸν πολλὰκις ἀτυχῆσαντι ἡ δυστυχία γίνεται ἔξις.

Σκόρδα.

Ἀριώνουν τὰ σκόρδα, χουδραίνουν τὰ κιφάλια.

Λέγεται ὡς συμβουλὴ πρὸς τοὺς ἐπιχειρηματίας, ὅτι ὁ περιορισμὸς των εἰς τὰς κυριωτέρας ἀσχολίας θὰ τοὺς εἶναι μάλλον ὠφέλιμος.

Σκόρδον.

Νὲ σκόρδου ἔφαγι νὲ σκουρδὲς βρουμάει.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού καὶ μετὰ τὴν κακὴν πρᾶξιν κατορθώνουν νὰ παρουσιάζωνται ὡς οἱ ἀθώοτεροι τοῦ κόσμου.

Σκούφια.

Κατὰ τοῦ κιφάλ' κ' ἡ σκούφια.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἡ ἀποδιδομένη τιμὴ πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν ἀτομικὴν ἱκανότητι.

Σκυλλί.

Σὰ δοῦ σ'κλὶ στ' ἀβέλ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, γιὰ τοὺς ὁποίους, καὶ ὅταν ἀπολεσθοῦν, δὲν ὑπάρχει φόβος νὰ ζητηθοῦν εὐθύναι.

Σ'κλὶ πού γανγίξ' δὲ δαγών'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῶν θορυβοποιῶν ἐκείνων, πού μὲ ὅλας τὰς φωνὰς δὲν φέρουν ἀποτελεσμα.

Στόμα.

Στόμα κλειστό μύγα δὲ χουρεῖ.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ κατορθώνουν νὰ εἶναι κύριοι τῆς γλώσσης των καὶ νὰ μὴ παρεκτρέπονται.

Στρώνω.

Ὅπου στρώῃς, θὰ κοιμ'θῇς.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἀνάλογον πρὸς τοὺς κόπους θὰ εἶναι καὶ τὸ ἀποτέλεσμα.

Σφίγγω.

Σφίχ'καν τὰ λουογιά.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ εὐρίσκονται σὲ πολὺ δύσκολες στιγμές.

Σῦκα.

Ἄπ' τὰ σῦκα ὡς τὰ σταφύλια.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ σὲ λίγο χρονικὸν διάστημα σπαταλοῦν ἀλογάριαστα, ὡς καὶ γιὰ διάφορα εἶδη, τῶν ὁπίων ἡ διάρκεια εἶναι ἐλαχίστη.

Ὅδας βροῆς τοῦ σύκου, σήκουσ' του, γιατί ἄλλους θὰ τοῦ σ'κώσ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πρέπει νὰ ἐπωφεληταί τις τῆς παρουσιαζομένης εὐκαιρίας, γιὰ νὰ μὴ κοπιᾷ ἀργότερα.

Τάζω.

Μὴ δάηζς τοὺν ἄγιου κιρὶ κὶ τοὺν πιδὶ πισκός'.

Λέγεται ὡς συμβουλὴ τοῦ ὅτι ὀφείλει πᾶς τις νὰ εἶναι συνεπὴς εἰς τὰς ὑποσχέσεις του.

Ταιριάζω.

Ταίριαζαν κὶ ζιθιθέριασαν.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἡ ὁμοιότης τῶν χαρακτήρων καταλήγει εἰς συνεννόησιν.

Τάξις.

Ἐχ' τάξ' κὶ γοιμαρουκατάστας'.

Λέγεται ὡς εἰρωνεία γιὰ τοὺς ἀκαταστάτους.

Τηρῶ.

Τηρᾷτι ἱμένα στοὺ κιφᾶλ'

κὶ τοὺν ἄντρα μ' στοὺν βρακί.

Λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ τοὺς νεοπλούτους, οἱ ὅποιοι προσπαθοῦν μὲ κάθε τρόπον νὰ ἐπιδεικνύουν τὰ κτηθέντα πλούτη.

Τραβῶ.

Τράβα μι, λαλᾶ, κι ἄς κλαίου

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ ἐνῶ ἐνδύμῳχως ἐπιζητοῦν κάτι, ὅταν τοῦτο τοὺς δοθῇ, προσποιοῦνται ἄρνησιν καὶ κάμνουν πῶς λυποῦνται. Ἡ παροιμία αὕτη τὴν προέλευσίν της ἔχει ἀπὸ τὰς ὁδάλισκας τῶν χαρμενίων τῶν Τούρκων μεγιστάνων, οἱ ὁποῖοι τὴν γενεῖκα τῆς ἀρεσκείας των δι' ἑκάστην νύκτα προσεκάλουν διὰ τοῦ λαλᾶ (ἀρχιθαλαμηπόλου). Καὶ ἄλλαι μὲν ἀνέμενον μετὰ πόθου τὴν στιγμήν ταύτην, ἄλλαι δὲ προσεπειοῦντο δυσφορίαν, ἐνῶ ἐνδύμῳχως ἔχαιρον. Μία λοιπὸν ἐκ τῶν τελευταίων τούτων εἶπε πρὸς τὸν λαλᾶν τ'ἀνωτέρω.

Τρέχει.

Σὰ δὲ σὶ τρέχ', μὴ δρέχ'ς.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, οἱ ἥποιοι ἐπιμένουν νὰ ἐνεργοῦν μὲ ἐπιμονὴν πάντοτε παρ' ὅλα τὰ ἀπαντῶμενα προσκόμματα.

Τρύπα.

Τί ἔκαμεις; Στοὺν γιαλὸ μιὰ τρύπα.

Λέγεται ὡς προειδοποίησις τοῦ ὅτι πᾶσα ἐνέργεια καὶ προσπάθεια ἐπῆγε χαμένη.

Τρώω.

Τρῶς νύφ' νά ζ' μώσου ἢ νά μάσου τὰ ξιρουκόμματα;

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι, μὴ θέλοντες νὰ χορηγήσουν κάτι, ὑπερβάλλουν τὴν ἐρώτησιν των εἰς τὸν αἰτοῦντα κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ τοὺς δοθῇ παρὰ τῶν ἰδίων ἡ ἀρνητικὴ ἀπάντησις.

Σὰ νά τρώῃ βακούφ'κα.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ μὲ δλην των τὴν καλὴν δίαιταν δὲν κατορθώνουν νὰ ὀρθοποθήσουν ἀπὸ ἀπόψεως ὑγείας.

Τσέπη.

Τρύπια τσέπ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῶν σπατάλων.

Τσέργα.

Ἰγὼ ἔκαισα τ' ἀζέργα μ',

νὰ μὴ μὲ τρῶν οἱ ψύλλ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ, γιὰ ν' ἀποφύγουν τὰς συχνὰς ἐνοχλήσεις τῶν φίλων, διακόπτουν ριζικῶς πᾶσαν σχέσιν.

Ποιανοῦ τσέργα κἀήκιν!

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνου, ποὺ ἔπαθεν ἀνεπαρόρθωτον ζημίαν, ἢ ἐκείνου, ποὺ ἐνυμφεύθη γυναῖκα τελείως ἀνοικοκύρευτη.

Τσιγάρο.

Ἄλλους καίουνταν τὰ γένεια τ', κι ἄλλους ἤθιλι ν' ἀνάψ' τοῦ τσιγάρου.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ εἶτε ἐξ ἀναισθησίας εἶτε καὶ ἐκ χαιρεκακίας, ἐνῶ βλέπουν τὸν ἀπέναντί των καταστρεφόμενον, ἐξακολουθοῦν νὰ ἀστείζωνται.

Τσιγκούνης.

Οὐ τσιγκούν'ς χάν' πουλλά

κι οὐ τιμπέλ'ς πααίν' μακρυά.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ φιλαργυρία καὶ ἡ ὀκνηρία γίνονται ἀφορμὴ μεγαλυτέρων ζημιῶν.

Τσιουβάλι.

Ἄδγειου τσιουβάλλ' οὐρθὸ δὲ στέκ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ διὰ πᾶσαν πρόοδον ἀπαιτεῖται καὶ ἀτομικὴ ἱκανότης.

Τύχη.

Ἡ τύχ' τ' ἀνθρώπ' δὲ χάνιτι.

Εἶναι ταυτόσημον πρὸς τὴν ἀρχαίαν «Τὸ πεπρωμένον φυγεῖν ἀδύνατον».

Δό μ' τύχ' κὶ ρίξι μι σ' γουπριά.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι, μολκνόντι τοὺς λείπουν τὰ ὑλικά μέσα, χάρις εἰς τὴν ἱκανότητά των προσοδεύουν.

Ὑπνος.

Γλυκὸς οὐ ὕπνου τὴν αὐγή,

γυμνὸς οὐ κώλους τὴ Λαμπρή.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῶν τεμπέληδων, ποὺ εὐρίσκονται τελείως ἀνέτοιμοι, ὅταν πρέπη.

Φόβος.

Οὐ φόβους φ'λάει τὰ ἔρ'μα.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, τοὺς ὁποίους μόνον ἡ ἰδέα τῆς τιμωρίας συγκρατεῖ ὅπῃ νὰ διαπράξουν τὸ κακόν.

- Φοβοῦμαι.** Ξέστιρους οὐρανὸς ἀστραπὲς δὲ φουβᾶτι.]
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πᾶσα κατηγορία ἢ οὐκ εὐφραντία θέλει καταπέσει ἀφ' ἑαυτῆς, διὰ τὸ περὶ οὗ πρόκειται εἶναι ἀθῶος.
- Φορτῶνω.** Τὰ φόρτουσιν στοὺν βέγ'νου.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ τοὺς ἀμελεῖς μαθητὰς ἢ γιὰ τοὺς κερδίσαντας ἀσήμαντα ποσά.
- Φουκάλι.** Ὅσα σέρον' τοὺ φουκάλ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῶν ἀθυροστομῶν, πού ἐκσευμίζουν ὅ,τι δὲν πρέπει.
- Φοθρῶνος.** Σὺ δὲν εἶδιν βιζιστέν',
εἶδι φούρνουν κ' ἔφριξιν.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῶν ἀμαθῶν, οἱ ὅποιοι μεγαλοποιοῦν πᾶν ὅ,τι βλέπουν.
- Φταίγω.** Φταίγ' τοὺ γουμάρ'
κὶ βαράει τοὺ σαμάρ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού θέλουν νὰ ἐπιρρίψουν τὴν ἀποτυχίαν των εἰς ἐνεργείας ἄλλων, ἐνῶ αὕτη ὀφείλεται εἰς τὰ σφάλματα αὐτῶν τῶν ἰδίων.
- Φτώχεια.** Ἡ φτώχεια θέλ' κὶ καλοπέρασ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού ἐξοδεύουν περισσότερα παρ' ὅσα ἐσοδεύουν.
- Φύσις.** Ἡ φύς' φύς' κ' ἡ γάτα τοὺ πουνδίκ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι τὰ ἔμφυτα προτερήματα παραμένουν μονίμως, τὰ δὲ ἐπίκτητα ἀποκαλύπτονται ταχέως.
- Φυτρῶνω.** Μὴ φυτρῶν'ς, ὅπ' δὲ σὶ σπέρνουν.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού ἐννοοῦν εἰς κάθε συζήτησιν νὰ ἀναμιχθοῦν, ἐνῶ δὲν ζητεῖται ἡ γνώμη των.
- Φωτιά.** Ἀπ' τοὺ γῶλου παίρν' φουτιά.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνου, πού καὶ μὲ τὸν ἐλάχιστον ὑπαινιγμὸν ἐξερεθίζεται ἀγρίως.
- Χαίρομαι.** Οὐ κλέφτ'ς κι οὐ ψεύτ'ς τοὺ βρώτου χρόνου χαίρουντι.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἐκεῖνοι, πού ἀκολουθοῦν αὐτὸν τὸν δρόμον, ταχέως ἀποκαλύπτονται εἴτε ἐκ τῶν λόγων εἴτε ἐκ τῶν πράξεων.
- Χάνω.** Ἄλλοι στοῦν Ἀλῆ,
πῶχαςι τοὺ γουμάρ' κὶ π'λαλεῖ.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, πού ἐκ διαφόρων ἀτυχημάτων ἀνισιοπαθοῦν ἐν τέλει.
- Χαρίζω.** Κάποιουν χάρ'ζαν τοὺ γουμάρ'
κὶ τοὺ κοίταζιν στὰ δόντια.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι, ἐνῶ τοὺς παρουσιάζεται εὐκαιρία νὰ ἀποκτήσουν κάτι τι ἀκόπως, διστάζουν χωρὶς κανένα λόγον.

Χαριτί

Χαριτί κι καλαμάρ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού εἰς τὰς ἀφηγήσεις των δὲν παραλείπουν καὶ τὴν πλέον ἀσήμαντον λεπτομέρειαν.

Χίσκα.

Ἄλλους χάσκα κι ἄλλους Πάσχα.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού κατορθώνουν μὲ τρόπον νὰ ὡρεληθοῦν ἀπὸ τοὺς κόπους τῶν ἄλλων.

Χαψιά.

Χαψιά κι σ'χώργιου.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκφράσεως θαυμασμοῦ δι' ὥραϊαν γυναῖκα ἢ διὰ νοστιμίδα φαγητοῦ.

Φαί τρανὴ χαψιά

κι πὲ μ'κρὴ κουβέντα.

Λέγεται ὡς συμβουλὴ γιὰ κείνους, πού φαντάζονται πὼς μποροῦν νὰ ἐκφράσουν γνώμην ἐκ τῶν προτέρων γιὰ τὸ μέλλον.

Χέζω.

Εἶπαν τοῦ λουλοῦ νὰ χέσ',

ἔκατσι κι ξικουλώθ'κι.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού ἀπὸ ἀνοησία των κάμνουν κατάχρησιν καλωσύνης.

Χήρα.

Κλαῖν' οἱ χῆρις, κλαῖν' κ' οἱ παντριμένις,

κλαῖν κ' ἱεῖνις πῶχουν 'πού δυὸ ἄντρις.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι, ἐνῶ εὐτυχοῦν, ἐννοοῦν ἐκ συστήματος νὰ εἶναι πάντοτε μεμψίμοιροι.

Χιόνι.

Σὰ δοὺ χιόν' στοὺ γόρφου.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῶν αἰσθημάτων τινὸς πρὸς τοὺς συναναστρεφομένους αὐτὸν ἢ καὶ πρὸς τοὺς συζῶντας μετ' αὐτοῦ.

Ἄσπρου εἶν' τοῦ χιόν', μὰ τοῦ πατοῦν τ' ἀρνίθια,
μαύρου τοῦ γαρύφαλλου, πουλιέτι μὴ τοῦ δράμι.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι δὲν πρέπει νὰ δίδεται μεγάλη σημασία εἰς τὴν ἑξωτερικὴν ἐμφάνισιν, ἀλλ' εἰς τὸν ἐκπληρούμενον σκοπόν.

Χιονίζε.

Λάδ' βρέχ', κάσιτανα χιονίζ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, πού ἀδιαφοροῦν τελείως πρὸς τὸ περιβάλλον αὐτῶν.

Χορός.

Νὰ μὴ σιβῆς στοὺ χουρό, κι ἄμα σιβῆς, θὰ χουρέψ'.

Λέγεται ὡς συμβουλὴ τοῦ ὅτι δὲν πρέπει ν' ἀφήνῃ κανεὶς ἡμιτελὲς πᾶν ὅτι ἤρχισε.

Χούϊ.

Τοῦ χούϊ θὰ βγῇ μὴ τ' ψ'χὴ μαζί.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι τὰ ἐλαττώματα πολὺ δύσκολως ἐκριζώνονται.

Χρωφειλέτης.

Ἄποὺ κακὸν χριουφειλέτ',

κ' ἔνα τσιουβάλ' ἄχυρον.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ νὰ δέχεται κανεὶς ἀπὸ δύστροπον πληρωτὴν καὶ τὸ ἐλάχιστον.

Χρουνιά. Χρουνιά σ' κὶ χρουνιά μ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι δὲν πρέπει τις ν' ἀπελπίζηται ἐκ τῆς σημερι-
νῆς καταστάσεώς του, διότι δὲν ἀποκλείεται ἡ βελτίωσις τῆς.

Χωριάτης. Οὐ χουριιάτ'ς ὄϊας γιννιοῦσαν,
ἢ ματσούκα τ' πιλικιοῦσαν.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πολλάκις τὸ ἀκολουθούμενον ἐπάγγελμα ἢ ἡ
συμπεριφορὰ προδίδουν τὴν καταγωγὴν.

Καλουπῆρις τοὺν χουριάτ'·

Θὰ σὶ γυρέψ' κὶ κριββάτ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ἀμαθοῦς καὶ ἀξέστοι, ὅστις ἐν τέλει θὰ κατα-
χρασθῇ τῆς καλωσύνης.

Χωριό. Ἀσκημον χουριὸ τὰ λίγα σπίτια.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι οὐδεμία ἐπιχειρήσις ἐπιτυχάνει καθ' ὅλα, ἂν
δὲν συντρέχουν ὅλαι αἱ περιπτώσεις.

Ψαλίδι. Μὴ τοὺν δριπάν' μουρῇ!—Ὁχ' μὴ τοὺν ψαλίδ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ τοὺς ἐπιδεικνύοντας ἀνόητον ἐπιμονὴν καὶ πεῖ-
σμα. Περί τῆς προελεύσεως τῆς παροιμίας λέγεται ὁ ἐξῆς μῦθος: Κάποια
ἐλαφρόμυαλὴ καὶ πεισματάρα συγχρόνως θερίστρα ἐννοοῦσε νὰ ἐπιμένῃ ὅτι ὁ
θερισμὸς γίνεται μὲ τὸ ψαλίδι. Ὅταν δὲ οἱ χωρικοὶ τῆς ἔδαικαν δρεπάνι στὰ
χέρια τῆς, ἐκείνη καὶ πάλιν ἐφώναζε: «Μὴ τοὺν ψαλίδ'». Ἠναγκάσθησαν νὰ
τὴν φοβερίσουν καί, ἐπειδὴ ἐξηκολούθει νὰ ἐπιμένῃ, τὴν ἐβούτηξαν εἰς τὴν θά-
λασσαν, ἀλλὰ καὶ τότε ἀκόμη ἔβγαλε τὸ δεξιὸν χεῖρ τῆς ἐπάνω ἀπὸ τὸ νερὸ καὶ
μὲ τὰ δύο δάκτυλα (δείκτην καὶ μεγάλον) ἔκαμνε τὸ σχῆμα τοῦ ψαλιδιοῦ.

Ψάρι. Βρουμάει τοὺν ψάρ' ἀπ' τοὺν κιφάλ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἐν παντί καὶ πάντοτε τὸ παράδειγμα δίδεται
ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους.

Τὰ ψάρια στοὺν γιαλὸ

κὶ τοὺν ἀγάν' στ' φρουτιά.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ ἐκ τῶν προτέρων καυχῶνται ὅτι ἡ ἐπι-
χείρησις των θὰ ἔξη αἰσιον τέλος.

Ψέμα. Τοὺν ψέμα ἔχ' κουδὰ πουδάγια.

Ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πάσης κακῆς πράξεως δὲν θὰ βραδύνῃ ἡ ἀποκάλυψις.

Ψημένος. Νὲ ψ'μένος νὲ βρασμένος.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐκ συστήματος δυστροποῦν καὶ εἰς
τοὺς ὁποίους τίποτε δὲν ἀρέσκει.

Ψύλλος. Τώρα μὴ χαλεύ'ς νὰ βρῇς ψύλλου στ' ἄχυρα.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ μὲ σχολαστικότητα λεπτολογοῦν εἰς ὅ,τι
δὲν πρέπει.

Ψωφῶ.

Ἄς μὴ λὲν κυρὰ μπεῖνα
κι ἄς ψουφῶ ἀπὸ τὴν πεῖνα.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ μολονότι δυστυχοῦν, δὲν παραιτοῦνται
τῆς μεγαλομανίας.

Πέρσ' ψώφ'σι τοὺ βόδ' μας, φέτους βρώμ'σι.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ ἀπὸ κακίαν ὑπομιμνήσκουν εἰς τοὺς ἀπέ-
ναντί των παλαιὰς καὶ λησμονημένας ὑποχρεώσεις.

Ψώφ'σιν τοὺ βόδ', πάει τοὺ ζιβγάρ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῆς παραιτηρουμένης συνήθως χαλαρώσεως τῶν συγ-
γενικῶν δεσμῶν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐτέρου τῶν συζύγων.

Θ. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ